

A Fővárosi Törvényszék az Erős Ügyvédi Iroda/Squire Patton Goggs (US) LLP tagja (1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8., ügyintéző: _____ ügyvéd), és a Wallacher Ügyvédi Iroda, az Erős Ügyvédi Társulás/Squire Patton Goggs (US) LLP tagja (1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt Budapest Bank Nyrt. (1132 Budapest, Váci út 188.) I. rendű, a Morley Allen & Overy Iroda (1075 Budapest, Madách Imre út 13-14. A.ép.3., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe (1068 Budapest, Dózsa György út 84/b.) II. rendű, a Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda (1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78., ügyintéző: _____ ügyvéd), meghatalmazott ügyvédi iroda: Mezei Péter Ügyvédi Iroda (1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt OTP Bank Nyrt. (1051 Budapest, Nádor u. 16.) III. rendű, a Hegyemei-Barakonyi és Társa Ügyvédi Iroda (1051 Budapest, Dorottya u. 6., ügyintéző: _____ ügyvéd), (helyettes meghatalmazott: Horányi Ügyvédi Iroda (1114 Budapest, Villányi út 1. VII/26., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. (1095 Budapest, Lechner Ödön fasor. 9.) IV. rendű, az Ormai és Társai CMS Cameron McKenna LLP Ügyvédi Iroda (1053 Budapest, Károlyi Mihály u. 12., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt. (1056 Budapest, Váci u. 38.) V. rendű, az Erős Ügyvédi Iroda/Squire Patton Goggs (US) LLP tagja (1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8., ügyintéző: _____ ügyvéd), és a Wallacher Ügyvédi Iroda, az Erős Ügyvédi Társulás/Squire Patton Goggs (US) LLP tagja (1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt Erste Bank Hungary Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő utca 24-26.) VI. rendű, az Oppenheim Ügyvédi Iroda (1053 Budapest, Károlyi Mihály u. 12., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt Visa Europe Ltd. (PO Box 39662 London W2 6WH Egyesült Királyság (UK)) VII. rendű, az Andrékó Kinstellar Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3., ügyintéző: _____ ügyvéd) által képviselt MasterCard Europe sprl. (B-1410 Waterloo, Belgium, Chaussé de Tervuren 198A) VIII. rendű felpereseknek, a dr. Számadó Tamás jogtanácsos által képviselt Gazdasági Versenyhivatal (1054 Budapest, Alkotmány u. 5.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. január 11. napján kelt 30.K.33.520/2014/78. számú ítélete ellen az I. rendű felperes 83., a II. rendű felperes 80., a III. rendű felperes 85., a IV. rendű felperes 82., az V. rendű felperes 81. szám alatt bejelentett és 86. szám alatt indokolt, a VI. rendű felperes 84., a VII. rendű felperes 79. szám alatt bejelentett fellebbezésére meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét megváltoztatja és az alperes Vj-18/2008/341. számú határozatának az I. és a III-VII. rendű felperesek terhére a jogsértést megállapító és ezért őket pénzbírságban marasztaló részét

hatályon kívül helyezi és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezi; a II. rendű felperes tekintetében az alperes Vj-18/2008/341. számú határozatát megváltoztatja és az eljárást megszünteti.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-VII. rendű felpereseknek külön-külön 1 000 000 (egymillió) forint együttes első-, és másodfokú perköltséget.

A kereseti és a fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A perben a fizetési kártya-üzletágban, a négy szereplős (kibocsátó bank, elfogadó bank, kártyabirtokos és a kereskedő) kártyarendszerekben 1997. január 1. és 2008. július 30. között Magyarországon alkalmazott bankközi jutalék versenyjogi szerepét kellett a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között meghatározni, ahhoz, hogy az alperes határozatának jogszerűségéről az elsőfokú bíróság állást tudjon foglalni. A kártyás fizetési rendszerben a kibocsátó és az elfogadó pénzügyintézet a bankkártya rendszeren keresztül lép tranzakcióba egymással, a két bankkártyatársaság a Visa Europe Ltd. (a továbbiakban: Visa) és az Europay, a későbbiekben MasterCard Europe (a továbbiakban: MasterCard), mint - közvetett - ötödik szereplő a tranzakció lebonyolításához szükséges platformot biztosítja, „rendszer-szolgáltatóként” közreműködve, a két oldal közötti elszámolást a tagbankra a licenc szerződés aláírásával kötelezővé váló szabályrendszerükkel biztosítják. A kártyás fizetés lehetővé tételéért, a kártyaelfogadási szolgáltatásért a kereskedők díjat fizetnek a kártyaelfogadónak. Tőlük az elfogadó bank a vásárlási tranzakció százalékában vagy fix összegben kifejezett kereskedői jutalékot/díjat (merchant service charge, röviden és a továbbiakban: MSC) kér, ez szolgál a kibocsátó felé fizetett bankközi jutalék, valamint az egyéb kapcsolódó költségek fedezetéül, amelyet a kereskedők különböző mértékben terhelnek át a vevőre; mértéke a bank és az ügyfele (a kereskedő) közötti alku tárgya. Az elfogadó bank ugyanakkor bankközi jutalékot fizet az „on others” tranzakciók után a kártyát kibocsátó banknak, ez a bankközi jutalék (interchange-díj), amely a bankkártya elfogadását biztosító hitelintézetek (elfogadó bank) által a kártyát kibocsátó hitelintézet részére, a fizetési művelet során fizetett díj. Mértékét a két kártyatársaság díjszabása határozta meg (határozat 34-40 pontjai), 1996-ig a tranzakciók nemzetközi csatornán történtek, és utánuk nemzetközi multilaterális bankközi jutalék került felszámításra. A multilateral interchange fee, (röviden és a továbbiakban: MIF) a bankközi jutaléknak az a formája, amikor a bankközi jutalék mértékét többoldalú megállapodással határozzák meg - a jelen esetben az érintett - bankok. A bankközi jutalék egyben a kártyabirtokos és a kereskedő fizetési rendszer szolgáltatások iránti keresletének kiegyensúlyozását szolgáló mechanizmus, amely rendszer a kibocsátói és elfogadói költségek elosztásán működik. A felperesi pénzügyintézetek - amelyek Visa és a MasterCard kártyákat bocsátanak ki, és fogadnak el, - 1995-1996. során létrehoztak egy multilaterális együttműködési formát; a Bankkártya Fórumot (a továbbiakban: Fórum). A Fórum keretében - egyebek mellett - megvitatták a belföldi, harmonizált interchange díjakat, a két kártyatársaságra egységes bankközi jutalékot állapítottak meg (1996. augusztus 28-ai tárgyaláson elfogadták a tranzakció típusonként megszavazott interchange díjak egységes mértékét). A felperesek a multilaterális bankközi jutaléokra (domestic sales fee-POS) vonatkozó megállapodást

2008. július végétől felmondták, amely a Visa esetében 2009. január 1-jétől hatályosult.

Az Európai Unió szervei, az Európai Unió Bizottsága, Törvényszéke és Bírósága (a továbbiakban: Bizottság; Törvényszék; EUB) több döntésében foglalkozott a bankközi jutalék kérdésével, így a Visa ellen 2002-ben zárult (COMP 29.373), majd a MasterCard ellen (C-382/12.P. számú, a továbbiakban: MasterCard bizottsági határozat, COMP/34.579, COMP/36.518, COMP/38.580 számú, a továbbiakban: MasterCard ítélet) eljárásokban. A 2002-es Visa II döntés megállapította, hogy a MIF olyan versenytársak közti megállapodás, amely korlátozza a bankokat árazási politikájukban, és torzítja a versenyt a Visa kártyák kibocsátói és elfogadói piacán. A Bizottság azt is kimondta a 79. pont alatt, hogy egy árakra vonatkozó megállapodás nem értékelhető valamennyi esetben kartellként, és ezáltal nem mentesíthetőként. A MIF versenykorlátozó célját ugyanakkor ebben az eljárásban nem tartotta megállapíthatónak azzal, hogy a MIF inkább hozzájárul a rendszer stabilitásához, illetve hatékonyságához és a háromoldalú rendszerekkel való versenyképességéhez. Az EUB a MasterCard ítéletben megállapította a MIF versenykorlátozó hatását, a versenykorlátozó cél tekintetében nem foglalt állást. Kimondta, hogy a Bizottság empirikusan igazolta, hogy a bankközi jutalék a kereskedők felé érvényesített díjak alsó korlátját képezi.

Az alperes a 2008. január 31-én kelt végzéseivel indított versenyfelügyeleti eljárást 23 magyarországi bank, köztük az I. rendű és a III-VI. rendű felperesekkel, és az ING Bankkal, valamint a két kártyatársasággal, a VII-VIII. rendű felperesekkel szemben, őket nevezte meg eljárás alá vont vállalkozásként, ügyfélként. Az eljárás lezárásaként hozta meg a keresetekkel támadott határozatát, amelynek rendelkező része szerint az eljárás alá vont vállalkozások azzal, hogy egységesen alkalmazandó bankközi jutalék mértéket és struktúrát határoztak meg, illetve ilyen megállapodáshoz szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták, versenykorlátozó, a tilalom alól nem mentesülő megállapodást kötöttek. Az alperes a jogsértést 1997. január 1. és 2008. július 30. napja közötti időtartamra határozta meg; megsértett rendelkezésként az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (a továbbiakban: EKSZ) 81. cikk (1) bekezdését és a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-át, annak (2) bekezdés a) pontját hívta fel. A megállapodással érintett piacokként a kártyás fizetési rendszer piacát határozta meg; azt árat érintőnek (határozat 180. pontja), illetőleg eladási ár (a kereskedői jutalék) közvetett meghatározásának (határozat 205. pontja) minősítette, melynek okán nem látta szükségét az érintett piac részletekbe menő, a szereplők pontos piaci részesedését feltáró (Tpv. 13. § (2) bekezdése szerinti) vizsgálatnak. Az alperes szerint a bankközi jutalék közös és egységes megállapítása torzította a versenyt. Nem volt esély arra, hogy a két kártyatársaság közötti verseny e téren éreztesse hatását, ami szükségszerűen korlátozta az elfogadó bankok közötti versenyt is. A két kártyatársaság együttes kezelése a két társaság közötti árverseny egyik legfontosabb elemét semlegesítette. A megállapodás célja szerint versenykorlátozó, mert a két kártyatársaság együttes kezelése a két társaság közötti árverseny egyik legfontosabb elemét semlegesítette; az MSC-nek az eljárás alá vontak is az elfogadó bankok közötti díjversenyt mérséklő szerepet tulajdonítottak; a bankközi jutalék kártyatársaságok szintjén megvalósult együttes megállapítása olyan természetű megállapodás, ami szükségszerűen kihat a kereskedői díj terén az elfogadó bankok közötti versenyre (határozat 187-198. pontjai). Lényegesnek ítélte, hogy az akarategység folyamatosan fennállt, a megállapodás legkésőbb 1996. augusztus 28-án létrejött (határozat VI.2.1. pontja).

Az alperes versenytorzító hatást tulajdonított annak, hogy a mesterségesen egységesített

költségtényező, a MIF az elfogadási szolgáltatás árának alsó korlátját képezte, így a bankközi jutaléokra vonatkozó megállapodás az elfogadói szolgáltatások piacán az elfogadói bankok közötti árverseny korlátozásához vezetett (határozat 199-205. pontjai). A mentesülés kapcsán nem látta alkalmazhatónak a Tpvt. 17. §-át, illetve az EKSZ 81. cikk (3) bekezdését. A bírság számításánál a jogsértéssel érintett forgalomként az alperes a 2004-2007. években országos kifizetett bankközi jutalék összegét vette alapul, annak egyediesítése során tekintettel volt a bankok 1996-os piaci méretére és a határozathozatalori piaci súlyára, továbbá általa tételesen megjelölt súlyosbító és enyhítő körülményekre.

Az elsőfokú bíróság a 30.K.33.520/2014/78. sorszámú ítéletében a felperesek keresetét elutasította, a felpereseket az alperes javára perköltség, míg az állam javára egyenként 900 000 forint kereseti illeték megfizetésére kötelezte. Az eljárási jogszabálysértések körében - a Tpvt. és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) alapvető rendelkezéseinek szerepét hangsúlyozva, az eljárásjogi hiba és az ügy érdeme közötti kölcsönhatás kiemelésével, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339. § (1) bekezdésére és 1/2011. (V. 9.) KK véleményre utalással - a következő megállapításokat tette: Nem tekintette az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértésnek azt, hogy az alperes a II. rendű felperesnek a közigazgatási eljárásba jogutódkénti bevonásról nem hozott alakszerű végzést. Az alperes eljárását az ING Bank Zrt.-vel szemben 2008. január 31-én megindította, a Fióktelep és az ING Zrt. nevében eljáró jogtanácsos a vállalkozások tekintetében nyilatkozatot tett, védekezési jogával teljes körűen élt, az eljárási cselekményeket nem kifogásolta. A II. rendű felperes fióktelepként a beolvadás cégbírósági bejegyzésének hatályosulásával vállalkozási tevékenység végzésére jogosult lett, ezzel - versenyjogi értelemben - nem változott a jogi megítélése, mert a jogelőd által folytatott tevékenységet a fióktelepén keresztül folytatta tovább. A vállalkozáscsoport tagjaként ezért lehetőség volt jogutódlással történő jogfolytonosság folytán a II. rendű felperes marasztalására. Az elsőfokú bíróság szerint az alperes nem sértette meg a tisztességes eljárás követelményét azzal, hogy a döntés szóbeli kihirdetése után két hónappal kézbesítette csak a határozatot, egyfelől mert nincs olyan kifejezett jogszabályi rendelkezés, amely szabályozná a versenyhatósági határozatok írásba foglalásának a határidejét; másfelől nem került igazolásra, hogy ez érdeksérelemmel járt volna. Nem osztotta az elsőfokú bíróság az előzetes álláspontok hiányosságára, az észrevételek előterjesztésére rendelkezésre álló határidő rövidségére, valamint az előzetes álláspontra tett előadások értékelésének elmaradását kifogásoló, a védekezéshez való jog sérelmében megjelenő felperesi álláspontokat. Kiemelte, hogy az alperes 2008. december 16-án adta ki a vizsgálati jelentést, majd 2008. december 22-én kelt előzetes álláspontjában (Vj-18/2008/172. számú irat első előzetes álláspont 37. pontja) a kártyatársaságok egységes kezelését róttá fel, azaz a döntés meghozatala előtt egyértelművé vált, hogy miben látja a versenyhatóság a jogsértést. Egyébként ennek ismeretében kerültek kidolgozásra a kötelezettségvállalásra tett javaslatok is. A versenyhatóságnak nem tiltott, hogy egy ügyben több előzetes álláspontot készítsen és nem köteles az előzetes álláspontban a jövőbeni határozata tervezetének közlésére. A második előzetes álláspont (Vj-18/2008/264.) kiadását követően 2009. szeptember 1. napjáig közel másfél hónapos időszak volt biztosítva a védekezések kifejtésére a felpereseknek, amelyet teljesítettek is. A második előzetes álláspontot áttekintve, az megfelel a Tpvt. 73. §-nak, tartalmazza a védekezési jog gyakorlásához szükséges tényállást és versenyhatósági következtetéseket, vagyis azt, hogy a két kártyatársaság egységes kezelése és a MIF többoldalú megállapítása is jogsértő. Az elintézési határidőt illetően: sem a Tpvt., sem a Ket. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely az ügyintézési határidőt jogvesztő jellegűvé tenné, illetve a

hatóság hatáskörét ilyen összefüggésben időbeli korláthoz kötné. Az elintézési határidőt előíró Tpvt. 63. § (1) bekezdése, a 63. § (2) bekezdés b) pontja és (6) bekezdése a mulasztáshoz semmilyen jogkövetkezményt nem fűz, amennyiben a jogalkotó jogvesztést – például az eljárás megszűnését – kívánta volna az eljárási határidő túllépéséhez jogkövetkezményként fűzni, úgy az kifejezetten megjelenne a szabályozásban. A tényállás tisztázásához a versenyhatósági adatkérés és azok beérkezése jelentős időtartamot vett igénybe. A határozat 233. pontjában jelezte az alperes, hogy éppen az eljárási jogok garantálása érdekében vállalta fel, hogy az eljárási határidőn túlra tűzte ki a tárgyalást, egyébként pedig kellő idő volt felkészülniük az eljárás alá vontaknak. A Tpvt.-ben rögzített eljárási határidő túllépése ezért nem járt olyan jogkövetkezménnyel, hogy az az alperes hatáskörének a megszűnését eredményezte volna és ne lehetett volna eljárást érdemben lezáró döntést hozni.

Alkotmányossági aggályt nem látott az elsőfokú bíróság felmerülni. A Ket. 50. § (1)-(6) bekezdéseire, 72. § (1) bekezdésére és a Tpvt. 78. §-ára alapított kereseti hivatkozásokra - az irányadó rendelkezések felhívása és értelmezése mellett - az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes mind a jogsértésre, mind a szankcionálásra kiterjedően a tényállás tisztázási és indokolási kötelezettségét teljesítette. Ugyan a határozat IV. fejezete a felperesek eljárás során előterjesztett észrevételeit sommásan tartalmazta, de ennek megfelelően az értékelés megtörtént. A Ket. 72. § (1) bekezdése nem teszi az alperes kötelezettségévé, hogy valamennyi, a versenyhatósági eljárásban tett felperesi okfejtést teljes terjedelmében ismertesse, ez okból sem sértette meg az alperes az indokolási kötelezettségét. Az elsőfokú bíróság külön kitért arra, hogy nem alaposak a nemzetközi kártyatársaságok részéről felsorakoztatott azon érvek, miszerint a versenyhatósági értékelés okszerűtlen volt, a versenyhatóság elmulasztott teljes körűen tisztázni a megállapodást érintően számos olyan releváns tényezőt, ami a jogsértés minősítését tekintve elengedhetetlen lett volna.

Az elsőfokú bíróság részletesen foglalkozott az alperesi határozat rendelkező részének és indokolásának koherenciájával. Ennek kapcsán idézte a rendelkező résznek és a határozat indoklásának vonatkozó részeit, egyes határozati pontokat kiemelve, amelyek egybevetése alapján elvetette a felpereseknek a döntés rendelkező része és indokolása közti ellentmondásosságára, és az arra vonatkozó állításaikat, hogy nem volt az eljárás tárgya a bankok közti multilaterális megállapodás. Ezen eljárásjogi kérdés kapcsán - a határozati tartalomra, a marasztalás jogalapjára nézve - kifejtette, hogy a versenyhatósági eljárás irataiból és a határozatból nem lehet olyan következtetést levonni, hogy csakis a bankközi jutalékok kártyatársaságokra nézve egységes megállapítása lenne a jogsértés, annak közös megállapítása nem. Nem fogadta el, hogy a MIF bankok általi közös (egységes) megállapítása és a kártyatársaságokra nézve egységes szinten való meghatározása elkülönül, hiszen az a jogsértés szorosan összefüggő, két elemeként, együttesen lett megállapítva. Ez okból alaptalannak ítélte VI. és a VII. rendű felperesek jogorvoslathoz való joguk sérelmére tett előadásait, miszerint eljárás megszüntető végzést kellett volna hozni a bankközi jutalék mértékének kollektív megállapítása tekintetében. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az alperes mindvégig a határozatában tett megállapítások kihangsúlyozásával adta elő jogi álláspontját, attól, hogy a felperesek perbeli előadására figyelemmel is kifejtette érveit, az nem tekinthető a határozat kiegészítésnek.

Az elsőfokú bíróság az alperessel egyezően 1997. január 1-jétől értékelte a megállapodást - az alkalmazandó jog - a Tpvt. 11. §-a, az EKSZ 81. cikke fényében. Rögzítette, hogy az alperesi döntés a jogsértő magatartás hatására nézve egyértelműen fogalmaz (199-205. pont), az alperesi marasztalás tárgyát a MIF egységes mértéke, valamint egységes struktúrája is képezte. Bemutatta a cél szerinti jogsértés tekintetében vizsgálódásának elméleti alapját (a felek szándéka, a bankközi jutalék érintett piacokon betöltött objektív szerepe, funkciója és annak megállapodással való befolyásoltsága, az

érintett piac részletes meghatározásának és az ún. counterfactual elemzés szükségtelensége). Megállapította, hogy az alperes a megállapodás szokásos következményeit vette alapul; a jogsértés megállapításához elegendő volt a versenyellenes cél megállapítása, és ez megtörtént. A marasztalt magatartás a rendes versenyből következő piaci viszonyoknak a piac szerkezetét is érintő mesterséges alakítást célozva, egyértelműen károsági okot mutat. A MIF rögzítése ugyanúgy szükségszerűen káros a versenyre, mint a „szokásos” árrögzítés, mert a megállapodás révén kiiktatnak egy olyan tényezőt, amely a piac működése szempontjából alapvető fontosságú. Megállapította, hogy az egyes bankok esetén a fizetett MIF alsó korlátját képezi az MSC bevételnek. Következésképp a MIF emelkedése az MSC emelkedését, csökkenése annak csökkenését vonja maga után. Mindezekből adódóan a MIF szintjére nézve korlátozó megállapodás, a két kártyatársaság jutalékrendszerének „egymáshoz rögzítése”, a verseny befolyásolására, torzítására képes az elfogadói piacon. A bankközi jutalék mértéke - számításokkal igazoltan - a MIF/MSC közötti összefüggés okán, nemcsak a kártyatársaságok közötti versenyre ható tényező, hanem kihat a másik két kapcsolódó piacra is. Az elsőfokú bíróság szerint a két kártyatársaság díjstruktúrájának az érintett bankok általi együttes és mindkét kártyatársaságra azonos értékeken (ezért „egymáshoz rögzítetten”) történő megállapítására irányuló megállapodás torzította a bankkártyás fizetési rendszerek közötti versenyt, melynek következtében - szükségképp - torzult az elfogadó bankok közötti verseny, a kereskedői jutalékok kialakult szintjével együtt. Mindez végeredményében az eladási ár (jelen esetben a kereskedői jutalék) közvetett meghatározásának minősül. További következmény, hogy a kereskedő a kártyás fizetés nála jelentkező költségét, vagyis az elfogadónak fizetett MSC-t az üzlete fogyasztói árainak emelésével fedezi. E körben az elsőfokú bíróság visszautalt az alperesi határozat 19. és 21. pontjaira. Ok-okozati összefüggésként értékelte, hogy amennyiben a bankok a MIF mértékét - annak költségtényező jellegét alapul véve - kénytelenek beépíteni a kereskedők felé ajánlott kereskedői jutalék mértékébe, és a MIF mértékét előzetesen, többoldalúan, egységesen rögzítik, akkor az egymás közötti verseny egy elemét kiiktatják, következésképpen gyengítik az egymás közötti, a kereskedők megnyeréséért folytatott verseny intenzitását. E körben a határozat 21., 47., 58., 81., 92., 100., 207. pontjait hívta fel.

Fontosnak tartotta az elsőfokú bíróság, hogy a releváns időszakban minden kártyára (és kártyatársaságra) nézve azonos MIF jutalékok voltak alkalmazandók, melyek az elfogadás helye, illetve módja alapján voltak differenciáltak (pl. benzinkút, chip tranzakció, stb.). Ehhez a kiindulópont-hoz képest - a megállapodás felmondása után - egyes típusú tranzakcióra nézve a MIF csökkent, másokra nézve növekedett (de leginkább csökkenést mutat).

A piaci viszonyokat, a magyar elfogadói piac sajátosságát ismertetve az elsőfokú bíróság az MSC bevétel szempontjából a MIF-et tekintette a legmeghatározóbb költségelemnek, amikor is az elfogadó bank számára a MIF és az MSC együttesen határozza meg a tranzakción elkönyvelt hasznot. Következésképp az elfogadó számára nem lehet közömbös a MIF szintje, vagy csak abban az esetben, ha a két kártyatársaság esetén minden feltétel azonos, ahogy a perbeli megállapodásnál volt. A bankközi jutalék mértéke nyilvánvalóan nem indifferens, hiszen az elfogadó bankok arányában legfontosabb költségeleme (-80%) a MIF, amely szintjének emelkedése az elfogadói piacon az árak, azaz az MSC emelkedéséhez vezet, tekintettel MIF/MSC összefüggésre. A MIF növelése tehát az MSC emelkedéséhez vezet, és mivel mindez a kereskedő ügyfelek által fizetett árak (MSC) megváltozását jelenti, az elfogadói piaci verseny torzul. Emellett a piac működési jellegzetességeiből adódóan a magatartás a kibocsátó oldali versenyt is torzította (határozat 187. pontja). Az pedig, hogy a kártyás fizetési rendszer egy másik részpiacán érvényesül szükségszerűen ilyen árcsökkenést korlátozó következmény, önmagában nem teszi a megállapodást jogszerűvé vagy

nem cél szerintivé, hiszen annak folytán szükségszerűen bekövetkezik a verseny torzulása, amely a fogyasztói jólét csökkenése irányába mutat. Önmagában ilyen komplex és összetett módon egymásba fonódó, egymás nélkül nem létező piacok tekintetében egyáltalán nem zárja ki a cél szerinti versenykorlátozás megállapítását, hogy az egyik részpiacon releváns tényezőre kiható magatartás a másik részpiacon (is) vezet szükségszerű versenytorzulásra. Az elsőfokú ítélet utalást tartalmaz arra, hogy a versenyhatósági, valamint a bizottsági vizsgálatok tárgya között nem volt teljes körű átfedés, az elsőfokú bíróság hivatkozott a MasterCard ítélet egyes pontjaira, releváns módon arra, hogy a MIF alsó küszöbértéket jelentett mind a kisméretű, mind pedig a nagyméretű kereskedőkkel szemben felszámított díjakra nézve, a MIF mértéke kihat a kereskedői díjakra, az MSC-re, a MIF rögzítése az MSC az elfogadói piacon érvényesülő árak csökkenését akadályozó. Összegezve a kártyás fizetési rendszer működési folyamatainak a vizsgált időszakbeli jellemzői alapulvételével az elsőfokú bíróság rögzíthetőnek azt találta, hogy a MIF mértéke összefüggésben áll az MSC mértékével és az elfogadó bankok és a kereskedők közötti szerződéses elszámolásban relevanciával bír. A kártyakibocsátás és kártyaelfogadás egymástól elválaszthatatlan piaci működése szempontjából versenyjogi értelemben árrögzítésnek minősíthető, a fogyasztó felé érvényesített ár tekintetében. Vagyis a megállapodás nyilvánvaló kihatással volt, ezért cél szerint versenykorlátozó, így az érintett piac meghatározásának részletekben történő feltárása nem volt szükséges. Továbbá külön hatáselemzés sem kérhető számon a versenyhatóságon, mivel az árrögzítő együttműködés önmagában megalapozza a versenykorlátozó célú jogsértést, amely miatt nem volt köteles értelmezni a megállapodás esetleges versenykorlátozó hatását, külön counterfactual alkalmazásával.

Az elsőfokú bíróság az alperesi határozat 208. pontjában foglaltak szerint egyetértett az alperesnek a mentesülés kérdésében elfoglalt jogi álláspontjával, és a határozat VII.5. fejezetében a 220-225. pontig terjedően előadottak szerint a Pp. 339/B. §, a Tptv. 78. § (1) és (3) bekezdései alapján a határozatot a bírságszankció alkalmazása és mértéke megállapítása körében is jogszerűnek ítélte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen, elsődlegesen annak a kereseti kérelem szerinti megváltoztatása, másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése és a per újabb tárgyalására, újabb határozat hozatalára utasítása iránt az I-VII. rendű felperesek terjesztettek elő fellebbezést, perköltséget igényeltek, és a keresetlevél benyújtásának időpontjára figyelemmel vitatták a kereseti illetékről való ítéleti rendelkezést, annak 16 500 forint a tételes illeték mértékben történő megállapítását kérték.

Hivatkoztak az elsőfokú ítélet eljárásjogi hibájára: arra, hogy az elsőfokú bíróság egyetlen felperesi érv kapcsán sem fogalmazott meg érdemi, önálló értékelést; okszerű indokolás nélkül fogadta el az alperesi érvelést; az ítélet indokolása nélkülözi a bizonyító tényeken alapuló teljes tényállást és oksági összefüggések feltárását; tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság az alperesi marasztalás jogalapját, amely a tényállás feltáratlanságát is eredményezte. Indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta, hogy az alperesi határozat rendelkező része és indokolása ellentétben áll egymással és hogy az alperes a határozat rendelkező részében megállapított magatartás miatt állapított meg jogsértést és szabott ki bírságot.

A felperesek nem fogadták el az elsőfokú bíróság ítéletének a határozat eljárásjogi hibáit kifogásoló érvekre tett megállapításait sem. A II. rendű felperes szerint az ítélet iratellenes és lényegében a határozat utólagos kiegészítésével az elsőfokú bíróság állapítja meg, hogy jogutódja lenne egy olyan vállalkozásnak (az ING Bank Zrt.-nek), amelyet az alperes a versenyfelügyeleti eljárás alá vont. Ha a II. rendű felperes mégis az ING Bank Zrt. jogutódjának lett volna tekinthető, a határozat sérti a

Tpvt. 53. § (2) bekezdését, az alperes ugyanis csak akkor hozhatott volna jogsértést megállapító, és bírságot kiszabó határozatot vele szemben, ha előtte bevonta volna a versenyhatósági eljárásba, amelyet azonban nem vitatottan nem tett meg. Az eljárásba bevonó végzés hiányát az elsőfokú bíróság tévesen tekinti nem érdemi jogszabálysértésnek. A III. rendű felperes szerint az alperes az eljárási határidőt túllépte, ezzel a hatásköre is megszűnt, így határozatot sem hozhatott volna. Az V. rendű felperes azt sérelmezte, hogy a határozat rendelkező részében és indokolásában két egymástól eltérő jogsértés került megállapításra. A Ket. 50. § (1) bekezdése alapján továbbra is valamennyien kifogásolták, hogy az alperes nem megfelelően tárta fel a tényállást, különösen igaz ez a megállapodás piaci/gazdasági körülményeire, a magyar piaci sajátosságokra. A VII. rendű felperes szerint tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes nem sértette meg a védelemhez, illetőleg tisztességes eljáráshoz való jogát, mivel nem biztosított számára elegendő időt a kiegészítő előzetes álláspont megfelelő áttekintésére és észrevételezésére; a határozat indokolása hiányos; nem vette figyelembe az alperes az általa a versenyfelületei eljárás során előadottakat, azokra indokolásában nem reflektált; nem tett különbséget a bankok, illetőleg a VII. rendű felperes, mint kártyatársaság által tanúsított magatartások egyedi jellemzői között; és a támadott határozatot annak kihirdetését követő két hónappal kapta kézhez. Az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértés, hogy az alperes határozata csupán a MIF mindkét kártyatársaságra nézve egységes megállapítását találta jogsértőnek, nem pedig a bankok általi multilaterális megállapodást. Ebből következik, hogy a versenyfelületei eljárást a multilaterális megállapítás vonatkozásában meg kellett volna szüntetni, és ezt az elsőfokú bíróságnak észlelnie kellett volna.

A fellebbezők szerint az elsőfokú bíróság a Tpvt. 11. §-ával, az EKSZ 81. cikkével, valamint a Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontjával és a 72. § (1) bekezdés e) pontjával ellentétes módon - az EUB C-32/2011. Allianz Hungária ügyben (a továbbiakban: Allianz ügy) hozott döntése nyomán kialakult uniós gyakorlatot figyelmen kívül hagyva - állapította meg, hogy a határozat által marasztalt multilaterális bankközi jutalék a MIF, illetve annak a két kártyatársaságra azonos szinten történt megállapítása cél szerint versenykorlátozó. A cél szerinti jogsértés megállapítása téves alapokon és elvi megfontolásokon nyugszik. Az elsőfokú bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta azt a töretlen európai jogalkalmazási gyakorlatot, amely szerint kizárólag az elegendő károssági fokot mutató megállapodásokat lehet azok célja szerint versenykorlátozónak tekinteni. A megállapodás célja nem árörögítés volt, hanem piacépítés és a rendszer egyensúlyban tartása, a két oldal keresletének kiegyensúlyozása. Az alperes és az elsőfokú bíróság is elmulasztotta a kártyapiac jogi-gazdasági környezetének egyik legfontosabb jellemzőjét megfelelően értékelni; azt, hogy a kártyapiac jogi-közgazdasági környezetében - amely egyébként is atipikus - a verseny nem a megszokott módon érvényesült. Ha ezt megteszik, arra a következtetésre juthattak volna, hogyha a verseny a MIF szintjét felfelé hajtja, akkor a két kártyatársaság díjainak azonos szinten való meghatározásának „szokásos-tipikus” következménye az, hogy az árakat felfelé hajtó hatás megszűnik. Ez a hatás önmagában éppen hogy hasznos a fogyasztók szempontjából, emiatt pusztán nem lehet versenykorlátozó célú. A három piac (kártyatársasági, kibocsátói és elfogadói) közül az alperesi határozat kizárólag az elfogadói piacon kísérelt meg negatív jóléti hatást kimutatni (MSC alsó szintjének közvetett rögzülése). Ezzel szemben a felperesek a perben egyöntetűen hivatkoztak arra, hogy a megállapodás hiányában a MIF emelkedett volna. Az ítélet 24. oldal második bekezdése iratellenesen tartalmazza, hogy a felperesek tényleges jólétnövelő hatását a megállapodásnak nem jelölték meg. A megállapodás jólétnövelő hatása az volt, hogy a MIF nem nőtt, azaz a megállapodás megakadályozta a MIF-et felhajtó mechanizmusok érvényesülését. Ezt a MasterCard bizottsági határozat, az azt megerősítő MasterCard ítélettel, illetve az alperes más ügyben hozott határozatai

bizonyítják. E bizonyítékokat az elsőfokú bíróság (iratellenesen) azzal igyekszik cáfolni, hogy a megállapodás megemelte a korábbi MIF szintet és a megállapodás megszűnése után az nem emelkedett (31. oldal második bekezdés). Ez a megközelítés azonban nem alkalmas a Bizottság, illetve az alperes más ügyben alkalmazott alapos, közgazdasági levezetésének cáfolatára. Súlyos probléma a versenykorlátozó célzat megítélése során az alanyi oldal zavarossága. Az alperes olyan versenyhatások miatt állította a versenykorlátozó célzatot, mely hatások egyik része egyáltalán nem a megállapodást kötő feleknél állt be, a hatások másik része pedig csak a megállapodást kötő felek kisebbsége számára volt releváns. Ez megkérdőjelezi a versenykorlátozó célzat megállapíthatóságát. Az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre is, hogy a MIF-megállapodás azért valósította meg a cél szerinti versenykorlátozást, mivel kihatott a kereskedői díjakra is, valamint mert érintette volna a kártyatársaságok közötti versenyt is. Ha ugyanis a MIF kihat a kereskedői díjakra, vagy a kártyatársaságok közötti versenyre – ez akkor sem a felperesi magatartásából, vagy a két társaságra egységes díjból fakad. Ezeknek az oka a piac alapvető működési mechanizmusa, amely attól függetlenül fennáll, hogy a MIF a két kártyatársaságra egységesen, vagy különböző mértékben került meghatározásra. Az elsőfokú bíróság nem értette meg a MIF mibenlétét, (amit az is jól példáz, hogy a „felhajtó erő” problematikáját az egyedi mentesülés szempontjából releváns, és kizárólag e témakörben vizsgálendő kérdések közé sorolta), ezért tévesen jutott arra a megállapításra, hogy a kollektív megállapítás a kartell jogban ismert „árrögzítéssel” analóg magatartásnak minősült. Abból az alapvetően téves feltevésből indult ki, hogy a MIF rögzítése ugyanúgy szükségszerűen káros a versenyre, mint a szokásos árrögzítés. A III. rendű felperes által bemutatott gazdasági modell alapján az is egyértelműen megállapítható, hogy a MIF szintje tekintetében az egyes bankokra vonatkozó konkrét adatok nélkül nem állapítható meg, hogy az milyen irányban befolyásolja a kibocsátói, illetve az elfogadói szolgáltatások érintett piacait. Hibája az ítéletnek és a határozatnak, hogy a kibocsátói oldalon semmilyen versenykorlátozást nem azonosított, mégis következtetni tudott arra, hogy milyen nyilvánvaló, szükségszerűen érvényesülő következmények léteztek. Valójában szükségképpen nem érinti az elfogadói bankok közötti versenyt az, hogy a két kártyatársaság díjainak mi az egymáshoz viszonyított aránya. A VII. rendű felperes röviden összefoglalta az AC-Treuhand vállalkozás (C-194/14. P. és a T-99/04.számú ügyek, a továbbiakban: AC-Treuhand I. és II.) által tanúsított magatartásokat azzal, hogy a jelen ügyben a részéről a bankok közötti megállapodás megkötéséhez semmiféle – nemhogy jelentős mértékű – hozzájárulás nem állapítható meg. Az ítélet a határozatban foglalt versenykorlátozó hatás tekintetében nem tartalmaz megalapozott, koherens, a jogszabályokkal összhangban álló indokolást, az ítélet tehát e tekintetben is megalapozatlan, téves, jogellenes. Az elsőfokú bíróság is megerősíti, hogy külön hatáselemzés (counterfactual elemzés) alkalmazása szükséges ahhoz, hogy a versenyhatóság versenykorlátozó hatást állapíthasson meg, ezt az alperes elmulasztotta. A fellebbezői álláspontok szerint az utólagos (jogalkotási) folyamatok szükségszerűen figyelembe veendőek a magatartás versenyjogi értékelésekor, és ezek figyelmen kívül hagyásával az elsőfokú bíróság jelentős tényeket indokolatlanul mellőzött a magatartás jogsértő jellegének értékelése során. Továbbra is úgy vélték, hogy a mentesülés feltételei fennálltak; az alperes a jogkövetkezményt megalapozatlanul alkalmazta, a bíróság megállapítása sérti a Pp. 339/B. §-át.

Az I. és VI. rendű felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet terjesztett elő a következő kérdések tisztázása érdekében: „... Az EUMSZ . 101. cikkének helyes értelmezése szerint, ha több is piacot érint a megállapodás, mely piacokon a jóléti hatások ellenkező irányúak, és csak ezek összemérése, összevetése után lehet megállapítani, hogy a megállapodás a jólétre összességében inkább előnyös, vagy inkább káros, akkor minősíthető-e a megállapodás

versenykorlátozó célúnak, vagy a hatások eredőjétől függetlenül, vagy attól függően, hogy a jóléti hatások eredője pozitív vagy negatív-e?....”

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében a határozati álláspontjának és az elsőfokú eljárás során előadottak fenntartásával, a jogszabályoknak mindenben megfelelő és helyes indokokon alapuló elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperesek perköltségben történő marasztalását kérte. Az alperes szerint az elsőfokú bíróság indokolása teljes körű, a felmerült jogi kérdésekben egyértelműen állást foglalt és ítéletében a felperesek kifogásait a határozattal ütköztetve álláspontját egyértelműen bemutatta. A II. rendű felperes jogutódlásával összefüggésben hivatkozott a 2010. január 8-ai ellenkérelmének III.3. pontjára, illetőleg a 2015. június 30-ai és az október 12-ei előkészítő iratában foglaltakra, azt annyiban kiegészítve, hogy az adott esetben alakszerű – önállóan nem orvosolható – végzés nélkül történt a II. rendű felperes eljárásba vonása, ami önmagában nem tekinthető az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértésnek, hiszen a felperes valamennyi, az eljárási jogainak gyakorlása szempontjából releváns információval rendelkezett. A jogutódlás intézményét illetően utalt még az Európai Unió versenyjogi rendelkezések alkalmazása körében kialakult következetes ítélkezési gyakorlatra, a gazdasági jogutódlás intézményére (C-93/13/P. és C-123/13/P. számú Bizottság kontra Versalis SpA és Enista egyesített ügyekben 2015. március 5-én hozott ítélet, a továbbiakban: Versalis ügy). Az elsőfokú bíróság helyes jogi álláspontra helyezkedett minden, a határozattal szemben felhozott eljárásjogi jogszabálysértést illetően, érveit az alperes sajátjaként elfogadja.

Az alperes a cél szerinti versenykorlátozás értékelésére nézve előadta, hogy arról az elsőfokú bíróság - a határozat rendelkező részének és indokolásának helytálló egybevetésével megállapított marasztalási tárgy szerint - helyesen foglalt állást. Egyetértett azzal az ítéleti következtetéssel, hogy a versenyhatósági eljárás irataiból és a határozatból nem lehet olyan következtetést levonni, hogy csakis az egységes, a bankközi jutalékok kártyatársaságokra nézve egységes megállapítása lenne a jogsértés, a közös megállapítás nem. Az alperes visszautasított minden olyan felperesi érvelést, amely arra épült, hogy a két kártyatársaság közötti versenyben, a kártyás fizetési rendszerek piacán érvényesülő versenykorlátozás ne lenne figyelembe vehető a magatartás megítélésakor. Utalva az EUB által a C-67/13.P. Cartes Bancaries ügyben hozott ítélet (a továbbiakban: CB ügy) 78-79. pontjaira és az Allianz-ügyben hozott ítélet 40-42. pontjaira, rámutatott arra, hogy attól még, hogy a kártyás fizetési rendszerek esetében itt a jelen ügyben három elkülönült piacról van szó, az egyes magatartások értékelésakor a piacok egymással szoros kapcsolatát, egymásra utaltságát és kölcsönhatásait figyelembe kell venni. Különösen így van ez, ha a magatartás egy olyan tényezőre vonatkozik, amelyen keresztül lényegében a három piac interakciója megragadható, és amely mindhárom piac szereplői számára annak egyik központi eleme. A fogyasztói jólét csökkenésével összefüggésben a valós kérdés az, hogy az adott piacon és gazdasági, jogi környezetben a versenyügy olyan tényezőinek mesterséges koordinációjára kerül-e sor, amely szükségszerűen, természeténél fogva, túlnyomó valószínűséggel korlátozza az adott piacon versenyző szereplők versengő magatartását. A jelen esetben ez volt a helyzet és ez a határozatból is kitűnik. Azok a felperesi hivatkozások, amelyek szerint a MasterCard határozatban, illetve a Visa II. határozatban a Bizottság, majd a MasterCard esetében az EUB nem cél szerinti, hanem hatásalapú versenyjogsértést állapított meg, szintén nem alapozzák meg az alperesi határozat jogszerűtlenségét. Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejezetten utalt is arra, hogy a korábbi versenyhatósági, valamint a bizottsági vizsgálatok tárgya között nem volt teljes körű átfedés.

A MIF-mértékének megnövekedése irányába ható erő tekintetében az alperes arra hívta fel a figyelmet, hogy a felperesek érvelése leegyszerűsítő, mert a bankközi jutaléknak a rendes versenyben felfelé mozgó jellegét közvetlenül olyan jellemzőnek vagy körülménynek tekintik, melynek megállapítása önmagában is a megállapodás jólét csökkentő hatásának hiányát indikálná. Ez az érvelés nem állja meg a helyét, és a bankközi jutalék versenyből fakadó növekedésének hatását nem lehet „pozitív jóléti hatású”-nak tekinteni. Az alperes szerint nincs ellentmondás az ítéletben abban, hogy megállapítja a kártyatársaságok közötti versenyben érvényesülő, a bankközi jutalék mértékét növelő verseny-nyomást mint tény, míg máshol arra utal, hogy a konkrét ügyben nem egyértelműen megállapítható, hogy a marasztalt megállapodás a felfelé ható nyomást ellensúlyozta volna. Ez az ellentmondás látszólagos, miután a Bizottság és a T-111/08. számú MasterCard kvóta ügyben a Törvényszék is a kérdéses körülményt emlegette egy olyan, azonosítható piaci mechanizmusként, amely folytán belátható, hogy a MIF kihatott a versenyre, vagyis megalapozatlanok azok az állítások, amelyek szerint a MIF ne lenne versenyre ható tényező. Ennek azonban nem mond ellent az, hogy a támadott határozat szerinti konkrét megállapodásnak a határozatban feltárt tényállás szerint nem tulajdonítható egyértelműen olyan következmény, amely szerint a bankközi jutalék mértéke a megállapodás következtében csökkent volna. A felperesek érvelését tényleges piaci fejlemények cáfolják, e körben utal a határozatára és 2010. június 21-ei részletes ellenkérelmének III.1.3. pontja A) részére. Az objektív előreláthatóság kérdésében kifejtette az alperes, hogy nem lehet olyan körülményt állítani, miszerint a céljuk szerint jogsértő magatartások e minőségének kétséget kizáróan ismeretesnek is kell lennie. A cél szerinti jogsértés e jellege objektív kategória és az ítélezési gyakorlatból egyértelmű, hogy elsődlegesen nem a részes vállalkozások tudattartalma, szubjektív hozzáállása az, ami a magatartása jellegét meghatározza. Az érintett piac meghatározását, a bankközi jutalék és a kereskedői díjak (MSC) közötti összefüggés kérdését és a MIF szerepét a határozatának II.2., illetve VII.3.1. részében taglalta, az érintett piacokat és azok működését megfelelően, a szükséges körben feltárta. Egyértelműen megállapította, hogy az államilag garantált készpénzrendszer mellett inkább kiegészítő, mint helyettesítő jelleggel használt kártyás fizetési rendszer, melyet többnyire a magánszektor szolgáltat, külön érintett piac meghatározásához vezetett. Megállapította azt is, hogy a kártyás fizetés nem tekinthető önmagában érintett piacnak, hanem azt a kártyakibocsátás, a kártyaelfogadás és a kártyarendszer érintett piacaira kell bontani. Ettől eltérő kérdés – amivel az elsőfokú bíróság is egyetértett – hogy cél szerinti jogsértő magatartás esetében a piac részletekbe menő, a szereplők pontos (perben együttes) piaci részesedését feltáró további vizsgálata nem szükséges. A felperesek ezt hiányoló kifogásai alapvetően a megállapodás cél szerinti versenykorlátozó mivoltának tagadásából következne, így irreleváns, amennyiben az alperes – a fentiekben is kifejtettek szerint helyesen – a megállapodást célja szerint versenykorlátozóznak minősítette. A III. rendű felperes az általa bemutatott modellel és az arra vonatkozó érveléssel kapcsolatban lényegében a MIF/MSC közötti meghatározó összefüggés létét kívánja elvitatni, e tekintetben elsőfokú bírósági ítélet 19. oldalán kifejtett indokolással az alperes egyetért. Mindemellett a III. rendű felperes által bemutatott modell és az azzal kapcsolatos előadás nehezen egyeztethető össze a versenyfelügyeleti eljárásban feltártakkal, illetve a saját maga és az egyéb felperesek által a versenyfelügyeleti eljárás során, illetve a perben tett nyilatkozatokkal a MIF és az MSC viszonyát illetően (határozat 198. pontja).

Az utólagos jogalkotási, illetve jogalkalmazási fejleményekre nézve az alperes kifejtette, hogy egyetért az elsőfokú bíróságnak a Pp. 339/A. §-ára vonatkozó megállapításaival, azon túl, egy későbbi szabályváltozás a cél szerinti jogsértés tekintetében nem releváns. A kártyatársaságok

jogalkotó részéről való egységes kezelése egyáltalán nem jelenti annak a jogalkotók vagy jogalkalmazók által való elismerését, hogy a bankközi jutalék szintjének vagy struktúrájának azonos szinten tartása szükségszerű lenne. A VII. rendű felperes kártyatársaságok felelősségére, az ún. „részesi felelősségre” tett érvelésének kiindulópontját az alperes tévesnek ítélte annyiban, hogy éppen az AC-Treundhand II. ügyben hozott ítélet alapján sem beszélhetünk speciális „felelősségi alakzat”-ról. Nyilvánvalóan tudott a VII. rendű felperes arról, hogy a tagbankok megállapodása határozta meg Magyarországon a bankközi jutalék mértékét és az alperes határozati érvei alapján nem feltételezhető alappal, hogy arról ne tudtak volna, hogy az így megállapított jutalékösszeg azonos a két társaság vonatkozásában. Az alperes a felperesek által a versenykorlátozó hatással összefüggésben felhozott érvek egyikét sem ítélte alaposnak, megismételte mentesülés és a bírságszankció körében az alperesi határozatban szereplő, illetve az elsőfokú ítéletnek azt elfogadó álláspontját.

A fellebbezések az alábbiak szerint alaposak.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelmek és ellenkérelem korlátai között vizsgálta. Elsődlegesen azt tisztázta, az elsőfokú bíróság eleget tett-e a Pp. 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének. E rendelkezésnek megfelelően az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyek a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tény nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

Az elsőfokú bíróság az általa lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként a relevánsnak ítélt tényállást rögzítette, a jogi érvek felsorakoztatásakor számot adott arról, miért ezeket a tényeket vette figyelembe. Az elsőfokú ítélet tartalmazza a vonatkozó jogszabályokat, amelyeket az alperesi határozat felülvizsgálata során alapul vett. Rögzítette, hogy miként értelmezi az alperesi határozat rendelkező részét, az mennyiben konzisztens annak indokolásával. A jogi indokolásban kiemelte azokat a körülményeket, melyek a döntését meghatározták, részletesen foglalkozott azzal, hogy a perben mely okokból volt sikertelen a felperesek érvelése jogi álláspontjuk mellett, és mely okból tartotta ezek ellenében az alperes álláspontját - számos esetben azzal azonos érveléssel - elfogadhatónak. Az a körülmény, hogy a felperesek az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást részben, az abból levont jogi következtetéseket egészben helytelennek vélik, nem az ítéleti indokolás elégtelenségének eljárásjogi jogkövetkezményei levonását, hanem érdemének vizsgálatát igényli a másodfokú bíróság részéről.

Az elsőfokú ítélet valamennyi, a Pp. 221. § (1) bekezdésében megkívánt feltételnek megfelelt, nincs ok az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére; nem volt ezért akadálya az érdemi felülvizsgálatnak. Ennek eredményeként a másodfokú bíróság - az alábbi indokok mentén - a határozat eljárásjogi jogi hibáit illetően az elsőfokú bírósággal részben azonos, míg az anyagi jogi megítélésében attól eltérő jogi álláspontra jutott.

A versenyfelügyeleti eljárás a Tpv. speciális szabályai által meghatározott közigazgatási hatósági eljárás, amely eljárás ügyfele a Ket.-től eltér. Ügyfél a Tpv. 52. § szerint, illetőleg az eljárás

alanyában történő változással, azaz jogutódlással lehet. A Tpvt. 53. § (2) bekezdése alapján történhet az eljárásba jogutód bevonása és az alperes a határozatában - bár jogszabályhelyet nem jelölt meg, - a II. rendű felperest jogutódi státuszba helyezte, határozatának II.1. 9. pontjában az eljárás alá vont vállalkozások között a II. rendű felperest, mint az ING Bank Rt. jogutódját nevezi meg. Ez okból az alperes az általa a másodfokú tárgyaláson hivatkozott, Tpvt. 53. § (4) bekezdésére - utólag - a II. rendű felperes versenyjogi alanyi jogállását nem alapíthatja. A perben ezért nem az volt az eldöntendő kérdés, hogy a jogutód, - ha a vele szemben a Tpvt. 70. § (1) bekezdés szerinti eljárás indíthatósága fennáll - az eljárásba bevonható-e, hanem az, hogy az eredeti ügyfélként bevont társaságnak, az ING Bank Zrt.-nek jogutódja-e a II. rendű felperes, ekként mint jogutódot az alperes jogszerűen vonta-e be az eljárásba.

Alapvető kérdés, hogy mely személy, milyen jogállással van jelen egy eljárásban, mint ahogyan az is, hogy e jogállása felől - a közigazgatási eljárás során - kétsége ne legyen, hiszen ez szolgálja a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog (Alaptörvény 24. Cikk (1) bekezdés), a jogbiztonság és az ügyféli jog gyakorlásának elvi alapját. A Kúria Kfv.IV.37.936/2015/8. számú döntésében értelmezte az ügyféli jogállást a közigazgatási eljárásban, ebben kifejtette, hogy a közigazgatási eljárás garanciális szabályainak megsértése az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez akkor is, ha egyébként a garanciális szabályok betartásával is ugyan azon közigazgatási döntést hozná meg a hatóság. Ennélfogva jelentősége van annak, hogy ha a hivatalból indult eljárásban a jogi személy ügyfél megszűnik, jogutódja milyen, (egyáltalán) aktussal kerül-e be az adott eljárásba, analóg módon azzal, hogy az alperes számos eljárási cselekményről végzéssel dönt (Tpvt. 70. §, 72. §). Ha a bevont ügyféllel/jogutóddal az arra meghatározott eljárási formában nem közli a hatóság, hogy milyen jogalapon és milyen státuszban került az eljárásba, úgy sérülhetnek a garanciális (ügyféli) jogok, amely a jelen perben vizsgált hatósági eljárásban nem volt orvosolható azzal a körülménnyel, hogy abban az ING Bank Zrt. részéről jogtanácsosként eljáró képviselő mindvégig részt vett. Éppen a jelen ügy mutatja, hogy az ügyféli jogállást rögzítő végzés hiányában, még az alperes is bizonytalanná válhat (másodfokú eljárás 5. sorszámú jegyzőkönyvében szereplő, a Tpvt. 53. § (4) bekezdésére történő hivatkozás, amely a jogutódlástól eltérő, más jogalapot jelent egy újabb személy eljárásba való bevonására) a II. rendű felperes hatósági eljárási pozícióját illetően. A másodfokú bíróság ezért a végzés hiányát általában súlyos jogsértésnek ítéli, amely adott esetben az ügy érdemére kihat. A jelen esetben azonban nem a végzés hiánya eredményezte az ügy érdemére kiható jogsértést, hanem az, hogy a II. rendű felperes nem jogutódja az eljárás alá vont társaságnak.

Az ING Bank Zrt. a versenyfelügyeleti eljárás során 2008. szeptember 30-i hatállyal beolvadt az ING Bank N.V. társaságba. Beolvadással a beolvadó jogi személy vagyona, mint jogi egész átszállt a korábban is létező átvevő jogi személyre, és ezzel a beolvadó társaság megszűnt, míg az átvevő jogi személy továbbműködött. Az ING Bank Zrt. jogutódlását tanúsítja a Fővárosi Bíróság, mint Cégbíróság Cg.01-10-041684/39. számú végzése is, amely a jogutód céggént az ING Bank N.V.-t jelöli meg, az átalakulás meghatározott időpontjaként 2008. szeptember 30-át tünteti fel. Ehhez képest a 2008. augusztus 12-én kötött egyesülési szerződés, amely az ING Bank N.V. és az ING Bank Zrt. között és a perben nem érintett gazdasági társaságok között jött létre tartalmazza, hogy az ING Bank N.V. átvevő társaság, illetőleg a beolvadó társaságok, köztük az ING Bank Zrt. egyesülnek egymással, a Holland Polgári Törvénykönyv, valamint a 2007. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Háetv.) rendelkezései szerint. Azt is rögzíti a 3. pontban, hogy a beolvadó társaságok a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 79. § (1)-(5) bekezdései

alapján megszűnnek és vagyonuk teljes egészében az átvevő társaságra száll át. Abban is megállapodtak a felek, hogy az egyesüléshez fűződő joghatások beálltának időpontja 2008. szeptember 30. napja, e nap tekinthető a beolvadó társaságok esetében a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) szerinti átalakulás napjának. A szerződés 5. pontjában a jogutód, azaz az ING Bank N.V. vállalt kötelezettséget arra, hogy az egyesülési folyamat során Magyarországi fióktelepet alapít és az egyesülés hatályának napját követő naptól azon keresztül végzi az egyesülés hatályának napja előtt a beolvadó társaságokon, mint az átvevő társaság leányvállalatain keresztül folytatott Magyarországi üzleti tevékenységét.

Mindezek alapján a szervezeti átalakulás akként követhető nyomon, hogy a versenyfelügyeleti eljárás eredeti ügyfele, az ING Bank Zrt. jogutódja kétségtelenül az ING Bank N.V. holland társaság. Ez a társaság az, aki a II. rendű felperest alapította, ezt tartalmazza az egyesülési szerződés, amely szerint a magyarországi fióktelepet azon magyarországi üzleti tevékenységére nézve alapítja, amelyet korábban a beolvadó társaságok köztük, az ING Bank Zrt. folytatott. Lévéen, hogy az eljárás (eredeti) ügyfele gazdasági társaság volt, a jogutódlására a felek által is alkalmazandó jogszabályként meghatározott Gt. volt az irányadó.

A Legfelsőbb Bíróság a Kfv.II.39.262/2006/10-II. szám alatt hozott részítéletében – amely eljárásnak nem a jogutód személye, hanem a jogutódi felelősség kérdése volt a tárgya, de foglalkozott a jogutódlás kérdésével is - a Tptv. 53. § (2) bekezdésére utalással fejtette ki, hogy a jogszabály nem zárja ki a jogutódlást szabályozó Gt. vagy más speciális jogszabály megfelelő alkalmazását. Abban az eljárásban éppen az alperes fogalmazta meg azt a perbeli másodfokú bíróság számára is elfogadható álláspontot, hogy a Tptv. 53. §-a szerinti jogutódlás eljárásjogi jogutódlás, amikor is az általános jogutódlási szabályokból - különös tekintettel a gazdasági társaság jogutódlással történő megszűnésére vonatkozó szabályokra - kell kiindulni. A Vj-73/2001/65. számú határozatban az ügy III. rendű felperesével szemben, a versenyjogi jogsértést ennek megfelelően a régi Gt. (1997. évi CXLIV. törvény) 55. § (1) bekezdésére és a 74. § (1) bekezdésére alapította.

Az okirati bizonyítékok alapján – amellyel az elsőfokú ítéleti tényállást kiegészíti - a másodfokú bíróságnak arra a jogi álláspontra kellett jutnia, hogy a II. rendű felperes nem jogutódja az ING Bank Zrt.-nek, így jogutódkénti bevonására az eljárásba jogszerűtlenül került sor.

Szükséges abban a kérdésben is állást foglalni, hogy megalapozza-e a II. rendű felperes eljárásba történő bevonását, hogy ugyanazon gazdasági tevékenységet végzi, vagy végzésére hozták létre, mint az ING Bank Zrt.-t. Az alperes által hivatkozott ún. „gazdasági jogutódlás” a magyar jogrendszerben nem ismert, legalábbis szabályozva nincs. A másodfokú bíróság számára is világos, hogy ezen az alperes - versenyjogi megközelítésben - azt az esetet érti, amikor a „jogutód társaság” ugyanazt a gazdasági tevékenységet végzi, mint a „jogelőd”, amellyel szemben az eljárást megindította. Azonban ehhez a körülményhez olyan jogkövetkezményt társítani, ami eltérő szabályozáson alapuló jogutódlás jelent, legalábbis a hazai jog szerint, nem lehet. Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében a gazdasági jogutódlás alapjaként uniós esetjogot, a Versalis ügyben hozott ítéletet hívta fel. Ebben az volt az egyik megválaszolendő jogkérdés, hogy az anyavállalatnak lehet-e betudni a leányvállalat magatartását többek között, ha e leányvállalat – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg piaci magatartását, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad a számára, különös tekintettel az e két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra. A második jogalap a vállalkozások jogutódlásának kérdésére vonatkozott, amelyre a bíróság kimondta, hogy ha két jogalany egyazon gazdasági egységet alkot, az a tény, hogy a jogsértést elkövető jogalany továbbra is létezik,

önmagában nem képezi akadályát annak, hogy azon jogalanyt szankcionálják, amelyre átruházta a gazdasági tevékenységeit. A szankció ilyen alkalmazása különösen abban az esetben fogadható el, ha ezen jogalanyok ugyanazon személy irányítása alá tartoztak, és figyelembe véve az őket gazdasági és szervezeti téren összekötő szoros kapcsolatokat, lényegében ugyanazokat a kereskedelmi irányelveket alkalmazták (ítélet 5. pontja). Jól látható, hogy a Versalis ügytől a jelen ügy olyan ténybeli eltérést mutat (a versenyfelügyeleti eljárásba bevont ügyfél és a jogutódnak tekintett társaság között a jogutódi kapcsolat nem áll fenn, a két társaság nem anya- és leányvállalati jogviszonyban áll egymással), amely miatt a Versalis ügyben kifejtett versenyjogi megközelítést a másodfokú bíróság nem alkalmazhatta.

A Tpv. 53. § (2) bekezdése alapján lehet az eljárásba jogutódot bevonni és az alperes a határozatában - bár jogszabályhelyet nem jelölt meg, - jogutódként nevesítette a II. rendű felperest. A II. rendű felperes nem polgári jogi jogutódjá az eljárásba eredetileg bevont ING Bank Zrt.-nek, ezért az alperes nem a megfelelő ügyfélre nézve hozott döntést.

A felperesek által kifogásolt, a Ket. 50. § (1) bekezdése szerinti tényállás feltáratlanságára, az indokolás elégtelenségére, a védelemhez, illetőleg tisztességes eljárásához való jog sérelmére az eljárási határidők túllépésének és ezzel összefüggésben az alperesi hatáskör megszűnésére adott elsőfokú ítéleti álláspontot a másodfokú bíróság ismétlés nélkül, önmagában az eljárási határidő túllépésének eljárásjogi következményét illető ítéleti álláspontot - a jelen ügyben - érdemben osztja. Az ügyintézési határidő túllépését illető álláspontot annyiban kiegészíti, hogy a jogalkotói akarat folytán az eljárás lefolytatására előírt időtartamok éppen arra szolgálnak, hogy egy adott közigazgatási eljárás ne válhasson parttalanná. Adott eljárás határidők közé szorítása az ügyfél számára biztosíték arra, hogy - bármilyen kimenetelű is legyen az ügy - a hatóság szükségtelenül, a törvényes határidőn túl ne tarthassa eljárás hatálya alatt, bizonytalan, függő jogi helyzetben. Nem zárható ki, hogy az adott ügy sajátossága, az eljárási határidő túllépésével okozott hátrány jellege és súlya, az eljárás alatt megváltozott körülmények az ügy érdemét befolyásolhatják oly módon, hogy a törvényben meghatározott eljárási határidő túllépése olyan súlyos eljárásjogi szabályszegést jelent, amely megalapozza a határozat hatályon kívül helyezését. Az elsőfokú bíróság azonban helytállóan ítélte meg, hogy a perbeli esetben az alperes által elismerten a Tpv. 63. §-ban meghatározott határidő túllépés, ilyen jogsértést nem tárt fel, ez okból nem volt indokolt a határozat hatályon kívül helyezése.

A másodfokú bíróságnak ahhoz, hogy az elsőfokú ítélet érdemi vizsgálatába bocsátkozzon, előjáróban abban kellett állást foglalnia, hogy az alperesi határozat rendelkező része - amelynek a felperesek és az alperes eltérő tartalmat tulajdonítottak - milyen jogsértő magatartást azonosított. Akár nyelvtanilag, akár a határozati indokolás összefüggésében elemezzük a rendelkező részt, abban az alperes azt állapította meg, hogy az eljárás alá vont vállalkozások (a határozat II.1 pontjából következően a bankok és a két kártyatársaság,) azzal a magatartásukkal, hogy egységes bankközi jutalék mértéket, struktúrát határoztak meg, továbbá ehhez szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták tilalmazott megállapodást kötöttek. A másodfokú eljárásban egyértelműen tisztázottá vált, hogy az alperes megítélése szerint a bankok abban felelősek, hogy a kártyatársaságokra egységes bankközi jutalék mértéket, díjstruktúrát határoztak meg, míg a kártyatársaságok abban, hogy ehhez szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták. A másodfokú bíróság elfogadta azt az elsőfokú ítéleti következtetést, hogy a határozat szerint egyaránt

jogsértő a bankközi jutalékok kártyatársaságokra nézve egységes megállapítása, valamint az, hogy ez egyúttal mindkét nemzetközi kártyatársaság kártyáira nézve is egységes mértéket és (díj)struktúrát jelentett. Valóban nem azonos az elkövetési magatartás, a bankközi jutalék egységessége (azonos szintre hozása) azzal, hogy azt közösen állapították-e meg az eljárás alá vont vállalkozások. De az, hogy az alperes mindkét magatartásformát jogsértőnek minősítette a rendelkező részből és a határozat indokolásának VII.3. címéből, különösen a 187-198. pontokból, egyértelműen azonosítható. Nem helytállóak ezért azok a felperesi érvelések, hogy a marasztalás pusztán a kártyatársaságok közötti egységességre vonatkozott volna a bankok közötti egységesség „csak mint megállapodás” jönne szóba, illetve lenne értékelendő, és azok sem, hogy az elsőfokú bíróság tévesen azonosította volna, a jogsértő magatartást. Ebből következően a másodfokú bíróság a határozati rendelkezés ellentmondásosságával összefüggésben előadott fellebbezési hivatkozásokat elvetette.

A bankközi jutalék bankok általi közös megállapítása, amely a két kártyatársaság kártyáira nézve jelentett egységes jutalék meghatározást, nem két egymástól elkülöníthető magatartás. Ehhez képest vette vizsgálat alá mindenekelőtt a határozatnak - amellyel az elsőfokú bíróság mindenben egyetértett - a versenykorlátozó cél fennállásra tett hivatkozásait (az alperesi határozat a 187-198. pontjai), értelemszerűen e helyütt nem vizsgálva azokat az elsőfokú ítélet és határozat ellen felhozott érveket, amelyek a hatással foglalkoztak és azokat a hivatkozásokat sem, amelyek a mentességi feltételek körébe esnek.

Helytállóan rögzítette az elsőfokú bíróság az alperes által jogsértőnek ítélt magatartásból következően, hogy nem a bankközi jutalék léte, szükségessége volt a kérdéses (a két kártyatársasággal kötött licenc szerződés alapján, és a MasterCard ítélet alapján ezek nem is lehetnek), és nem is annak mértéke vagy szintje, és nem az a bankközi jutalékban történő megállapodás multilaterális módja. A jogvita a jutalék mértékének a két kártyatársaságra egységes szinten történő rögzítésben és ennek versenyjogi megítélésében áll. Tény, hogy az eljárás alá vont pénzügyesek között megállapodás jött létre. A másodfokú eljárásban arra is egyértelmű, elfogadható választ adott az alperes, hogy megállapodás alatt, a határozatából kitűnően, az 1996-tól megjelenő, egységes akaratot tartalmazó megállapodásokat érti.

A Tpv. 11. § (1) bekezdése, korábban EKSZ 81. cikk (1) bekezdése, később az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 101. cikk (1) bekezdése olyan megállapodást, összehangolt magatartásokat, döntéseket tilalmaz, amelyek a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását, vagy torzítását célozzák, vagy ilyen hatást fejtenek, illetve fejthetnek ki (Allianz ügy). Sem a Tpv., sem az EUMSZ. nem definiálja a cél és a hatás fogalmát; egy megállapodás döntés vagy összehangolt magatartás versenykorlátozó célúnak minősül, ha jellege alapján arra alkalmas. A két tényállási elem közötti összefüggés vagylagos, így ha a Tpv. 11. § (1) bekezdése körébe tartozó magatartás versenykorlátozó célú, nem szükséges vizsgálni (bizonyítani) a magatartás tényleges piaci hatásait. Ha az adott magatartás nem versenykorlátozó célú, akkor az adott eljárási rendben vizsgálni (vagy tovább vizsgálni) kell a bizonyítási szabályok szerint az adott magatartás versenykorlátozó hatását. Ez a kettő közötti legfontosabb különbség, amely az elsőfokú ítéletről is levezethető. Az Allianz ügy nyomán már bemutatásra került, hogy nem összeegyeztethető a versenyellenes cél és hatás általi jogsértés egyidejű megállapítása. Különösképpen, mert a kettő közötti különbség abban áll, hogy bizonyos formák már jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes versenyre (Allianz ügy 35. pont). Ehhez képest az első alapkérdés, hogy a

rendelkező részben meghatározott magatartást az alperes cél vagy hatás alapon minősítette-e versenykorlátozónak. Erre a határozat indokolása alapján, a 187-198., 199-205. pontok összevetésével az a válasz adható, hogy mindkét jogalapon annak ellenére, hogy az alperes perbeli nyilatkozata szerint a megállapodást célzott versenykorlátozásnak minősítette, a határozat 187. és 188. pontja szerinti indokokkal. E mellett azonban van a határozatnak versenykorlátozó hatást indokoló része is. Kétségtelen, hogy adott ügyben nem lehet a határozat jogszerűtlenségét önmagában a cél és a hatás általi jogsértés egyidejű megállapítása okán megállapítani, az - elviekben - kimondható, hogy a versenyhatóságnak a jogsértés mibenlétében (a jogalapban) egyértelműen, világosan, önellentmondástól mentesen kell állást foglalnia. Ellenkező esetben gyengül a határozat koherenciája, meggyőző ereje, szükségtelenül mindkét jogi álláspont cáfolatára kényszerülnek a határozat ellen fellépő felek. Mindezek alapján előjáróban a versenykorlátozó cél megállapításának jogszerűségét illető ítéleti érveket vizsgálta a másodfokú bíróság.

Ehhez szükségesnek látta összefoglalni a Tpv. 11. § szerinti általános kartell tilalom uniós és hazai versenyjogi felfogást, különösképpen, mert az egyben - tételes definíció hiányában - orientálta a döntésének meghozatala során. Az alperes a határozatának jogi háttér fejezetében meghatározott szabályok alapján járt el, az elsőfokú bíróság ehhez igazodóan vizsgálta a döntés helyességét. Mind a felek, mind az eljáró hatóságok érvelésük helyességét a határozathozatal előtt, valamint azt követően keletkezett uniós esetjogi döntésekkel alátámasztották, amely érvelések mindegyikére a másodfokú bíróság a cél szerinti jogsértés vizsgálatkor figyelemmel volt, tekintettel arra, hogy adott jogi tartalmak alkalmazásának helyességére kialakított értelmezés következetes azonosságot mutat.

A versenykorlátozó cél jogi természete szerint azt a jogalkotói akaratot tükrözi, hogy olyan magatartásokkal szemben, amelyek természetüknél, jellegüknél fogva nyilvánvalóan („per se” szabály) magukban hordozzák a versenykorlátozást már azelőtt fel lehessen lépni, hogy esetleg tényleges hatásokat fejtenének ki. Ilyen megállapodástípus a perbeli „árkartell”, amely úgynevezett „kőkemény” kartell. Ez esetben ugyanis egyértelmű a versenykorlátozó cél megléte, a piaci árak rögzítése, egységes ár esetében nincs árverseny, ez nyilvánvalóan objektív módon felismerhető. A versenykorlátozó cél vizsgálható, levezethető a megállapodás szöveges tartalmából, a megállapodások rendszerének egészéből (Allianz ügy 24. pont), a piaci magatartásból, a döntés jogi és gazdasági környezetéből, vagy ahogyan azt az alperesi határozat 189. pontja is tartalmazza a „szokásos”-tipikus következményekből.

Az Allianz-ügyben hozott ítéletében az EUB értelmezte a versenykorlátozó célú megállapodás fogalmát. Kifejtette, hogy ahhoz, hogy a megállapodás versenyjogi tilalom hatálya alá tartozzon szükséges, hogy annak célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása, vagy torzítása legyen. A hivatkozott ítélet logikusan végigvezette a vizsgálandó szempontokat, amelyekre a C-67/13.P. számú, a Groupement des cartes bancaires ügyben (a továbbiakban: Carte bancaires ügy) az EUB is támaszkodik. E helyen a bíróság kifejezetten foglalkozott a cél általi versenykorlátozás fogalmával, a versenyre gyakorolt károosság fokának vizsgálatával. E szerint annak értékelése érdekében, hogy valamely megállapodás elegendő károossági fokot mutat-e ahhoz, hogy „cél általi” versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik, figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy

piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is. Ezt az - Allianz-ügyben is elfoglalt - álláspontot követi a Kúria (Kfv.III.35.441/2016/7. sorszámú ítélet) amikor kifejti, „annak érdekében, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elért kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi háttérrel kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének, és szerkezetének tényleges feltételeit is.”

A másodfokú bíróság mindezen, a nemzeti jogi bírói gyakorlat által követett uniós versenyjogi ítélkezési gyakorlatot szem előtt tartva munkálta ki álláspontját:

Az elsőfokú bíróság a rendes versenyre ható károsságot a cél szerinti versenykorlátozó jelleggel azonosította (ítélet 24. oldal 3. bekezdése), a cél szerinti versenykorlátozás lehetőségét pedig a szükségszerűen káros versenyhatást eredményező magatartással hozta összefüggésbe. A másodfokú bíróság ehhez képest - az Allianz-ügyben is rögzített kritériumok mentén - a megállapodás típusának, jellegének tulajdonított fontosságot, ezek elemzését kell elvégezni ahhoz, hogy abból az elegendő károssági fog megítélhető legyen. A perbeli esetben azt kellett megnézni, hogy a megállapodás típusa árrögzítő-e, és e jellegéhez képest miként viselkedik az említett háttérértékelésbe ágyazva.

Az alperes a megállapodást „árat érintő”, árrögzítő célzatú megállapodásnak minősítette (180. pont) azzal, hogy a két kártyatársaság együttes kezelése a közöttük lévő verseny egyik legfontosabb elemét semlegesítette, vagyis a két kártyatársaságra nézve egységesen alkalmazandó bankközi jutalék kiiktatta az árversenyt. Árkartell estében a versenytársak az eladási vagy beszerzési árakat rögzítik, például azzal, hogy pontosan megszabják az árat, amely a piaci verseny legfontosabb tényezője, hiszen a termékek ára egyértelműen abban orientálja a vevőket, hogy kitől fognak vásárolni.

Az ármeghatározó, illetve piacfelosztó kartell esetén sem a piaci részesedés megállapításának, sem magának az érintett piac meghatározásának nincs különösebb relevanciája (Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.258/2009/8., Kfv.IV.37.236/2009/11.). A kétoldalú piacok sajátosságaiból adódóan azonban az árázással kapcsolatban az árszerkezet fontos kérdés. Közgazdasági törvényszerűség, hogy a bankok a pénzügyi szolgáltatásaik nyújtásáért ellenértéket, árat számítanak fel, amely fedezetet kell, hogy nyújtson a felmerült költségeikre. A bankközi jutalékot a kibocsátó bank kapja az adott kártyát elfogadó banktól, de rendszerszinten a jutalék egyszerre viselkedik bevételként és költségként.

A MIF - a kereskedői díjat tekintve (amelybe a MIF beépül) - nem ár, hanem árelem, bár kétségkívül mint explicit költségelem, immanens eleme a MSC-nek. Másképp fogalmazva a MIF az elfogadó és a kibocsátó bankok közötti megtérítés, ami a rendszer egyensúlyban tartását szolgálja, nem pedig a fogyasztók felé érvényesített ár megállapítását. A perbeli megállapodás ennyiben, de lényegileg eltér a klasszikus árrögzítés jellemzőitől. Megragadható ez abban is, hogy az ár gazdasági értelemben a piacon érvényesülő árat fejezi ki, amennyit a fogyasztó hajlandó fizetni, azaz amennyit hajlandó elismerni azokból a ráfordításokból, amelyek révén az eladó/kereskedő a termékét vételre felajánlja. Ha ebben a kontextusba illesztjük a bankközi jutalékot, nyilvánvaló, hogy az a kibocsátó és az elfogadó bankok közötti áramlásánál, és sajátos szerepénél fogva nem tekinthető piaci árnak. A MIF ezért közvetlenül nem tekinthető a vételi vagy eladási ár rögzítésének. Kétségtelen, hogy az eladási ár

közvetett rögzítésére irányuló intézkedés is versenykorlátozó. Azonban a másodfokú bíróság nem látta megállapíthatónak, hogy a megállapodás közvetve rögzítette volna a kereskedői díjat, hiszen - függetlenül attól, hogy a MIF küszöbét képezi a kereskedői díjaknak, (amennyiben ez a MasterCard bizottsági határozat 143. pontja alapján számításokból következően kétségtelen) - az elfogadó bankok szabadon határozhatják meg a kereskedői díjat, még versenyezhetnek a kereskedői díj MIF-en kívüli összetevői vonatkozásában, még akkor is, ha a MIF annak túlnyomó százalékát teszi ki. Továbbá, az egyes elfogadó bankok önálló döntésének, árképzésének üzletpolitikájának függvénye a kereskedők tekintetében alkalmazott kereskedői díj kialakítása, az, hogy a jutalékot milyen mértékben adják tovább az ügyfeleknek. Arra pedig nincs adat, hogy a bankközi jutalék mértékét megállapító megállapodás kötelezte volna az elfogadó bankokat a MIF kereskedői díjban való érvényesítésére. Kiemelendő még, hogy a MasterCard bizottsági határozatból kitűnően a Bizottság több szintű elemzéssel jutott el addig a megállapításig, hogy a MIF általában milyen hatást gyakorol az MSC-re.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéleti állásponttól eltérően arra következtetésre jutott, hogy a bankközi jutalék egységes szinten történő megállapítása miatt az MSC-re nézve nem veszett el az elfogadó bankok szabad ármeghatározásának joga, (ha elveszett volna az az MSC kartell miatt lenne). A megállapodás típusát tekintve céljából vagy a természete szerint nem irányulhatott a kereskedői jutalék, mint eladási ár rögzítésére. Az alperes - bár árat rögzítő megállapodást azonosít - határozatban a cél szerinti versenykorlátozás indokaként úgy fogalmaz, hogy „... A megállapodással ugyanis közvetetten befolyásolták a kereskedői díj... szintjét. ”, tehát az árszintet. A felperesek ezért alappal érveltek a MIF árkartell jellege ellen.

Megjegyzi a másodfokú bíróság, ha az egyes fizetési csatornák igénybevételeért fizetett díjak (a kereskedelmi díj) nem tükrözik az adott fizetési csatorna költségét, torzulhat a fizetési rendszer, ez azonban hatásvizsgálat alapján tisztázható és nem a bankközi jutalék cél szerinti versenykorlátozó jellegének kérdése.

A bankközi jutaléokra vonatkozó megállapodás, - ahogyan arra a felperesek helyesen hivatkoztak is - elhatárolható a szolgáltatás fogyasztója (kereskedő) felé érvényesítendő minimum ár meghatározására irányuló megállapodástól. Az alperes perben vizsgált eljárásának az MSC kartell nem volt a tárgya, még akkor sem, ha a Fórum keretében valóban megvitatták a bankok a kereskedői jutalékokat is, és jóváhagytak egy minimális (kereskedői) elfogadói jutalékszintet. Kétségtelen azonban, hogy a bankközi jutalékot az elfogadó bank a kereskedői jutalék fix részként kezeli, az a kereskedők felé, mint továbbhárított költség jelentkezik, így módon szükségszerű kapcsolat van a bankközi jutalék és az MSC mértéke között. Ez a szükségszerű kihatás önmagában azonban a MIF-re nézve a versenykorlátozó cél megállapításához nem elegendő, feltétel az is, hogy a megállapodás szükségszerűen kihasson a kereskedői díjon keresztül az elfogadói bankok közötti versenyre (ezt az alperes is így ítélte meg a határozat 188. pontjában), e körülmény fennállása az alperesi határozatból - az alábbiak miatt - azonban nem állapítható meg.

A piac meghatározása, az "érintett piac" fogalma a vállalkozások közötti verseny határainak azonosítását és meghatározását szolgálja, célja azoknak a verseny által támasztott korlátoknak a rendszerezett módon történő azonosítása, amelyekkel az érintett vállalkozások szembenéznek. Beazonosítja a vállalkozás azon tényleges versenytársait is, amelyek képesek korlátozni e vállalkozások magatartását, és megakadályozni azokat abban, hogy a tényleges verseny kényszerítő erejétől függetlenül viselkedjenek. Az alperes ésszerűen, a helyettesítő árukat figyelembe véve

meghatározta az érintett piacot (határozat VI.3.1. pont) a kártyás fizetési rendszerek piacában e tekintetben mulasztás nem terheli. Bár ezt így az alperes nem definiálta, de a piacmeghatározás az érintett termék viszonylatában lehetséges, ez esetben a terméknek/szolgáltatásnak a kártyás fizetést tartotta, ez vezethető le a határozat VI.3.1 pontjából.

A bankközi jutalék nem egy piacon belül, hanem a kétoldalú piacon a piac két oldalát összekötő, felszámított díj. Az érintett piac a kétoldalú piac, amely nem modellezhető statikus állapotban; az alperes történeti tényállása szerint 16, versenyjogi értékelése alapján 11 évet ölel át. Ez az időszak a magyarországi kártyapiac kialakulásának, dinamikus fejlődésének, a kártyahasználat elterjesztésének korszaka, a készpénzfizetési mód reális alternatívájaként a kereskedői vásárlást lehetővé tévő POS szolgáltatás bevezetése, a hazai ilyen típusú pénzforgalmi infrastruktúra elterjesztése volt. Egy rendszer indításakor a hálózatos externáliák is hangsúlyosabban és kiszámíthatatlanabb módon jelentkezhetnek, mint annak működése során. A belöldi bankkártya kibocsátás a kilencvenes évek elejéig jellemzően nem nyert tért a piacon, ezért az előzmény nélkül álló, kialakulóban lévő hazai piac számára nem volt korábbi hasonlítható piaci viszony. Ha volt is, az az a piaci működés volt, amelyet a két kártyatársaság és a hozzájuk csatlakozó bankok tanúsítottak, ahol a bankkártya üzletág sikeres működtetéséhez a csatlakozó banknak el kellett fogadnia a két nemzetközi kártyatársaság feltételeit. A mérhető, az alperes által is feltárt piaci jellemzőkre a másodfokú bíróság is hangsúlyt helyez azzal, bár az alperes 1992-től vizsgálódott és 1997. január 1-től értékelt, a kártyatársaságok, (kibocsátói és elfogadói oldalt, valamint a kereskedői jutalék és a MIF viszonyának bemutatását illetően) 2004-2007 évek közötti számadatokkal érvelt, amely a vizsgált időszak egy harmadát teszi csak ki (határozat II.2.3.pontja), azaz az alperes az értékelést nem vezette végig a vizsgált időszakon, ekként következtetései a meghatározó tendenciákat illetően is hiányosak. Jellemző adat, hogy 1996. előtt alig voltak elfogadóhelyek (1995-ben 3780 POS terminál üzemelt az országban). Következésképpen a perbeli megállapodás lényegében egy új piacterületen, dinamikus piaci viszonyok között értékelendő, nem hordozta magán egy érintett piaci viszony stabilitását, kiszámíthatóságát, ami nagyban gátolhatta a pénzintézeteket a megállapodás szokásos-tipikus következményeinek beláthatóságában, ami a cél szerinti versenykorlátozó jelleg vizsgálati szempontja.

A határozat II/2. pontja feltárja a kártyás fizetési rendszer működését, a III. rendű felperes által ismertetett modell pedig annak komplexitását. Ezekből a másodfokú bíróság annak mechanizmusát kétséget kizáróan megismerhette, ezért a III. rendű felperesnek a rendszer bemutatása érdekében előterjesztett bizonyítási indítványának nem adott helyt. Az elsőfokú bíróságnak a rendszer alperesi értelmezését elfogadó érveit (ítélet 19. oldal 2. bekezdés) nem találta alaposnak. Az alperes határozata szemlélteti a kibocsátó bank, az elfogadó bank, a kártyabirtokos és a kereskedő közötti körforgásban annak működését, beemeli ebbe a két kártyatársaságot, mint elszámolóházat, és jellemzi a kétoldalú piacot. Kétoldalú az a piac, amely esetén két olyan, jól elkülönülő fogyasztói csoport van, amelyek kereslete függ egymástól, és emiatt vagy az egyik csoport, vagy mindkettő pozitív externáliát generál. A piac a fogyasztókért versenyzik. A fogyasztók száma – a kártyás fizetési rendszer piacán - nemcsak a kártyaelfogadás, hanem a kártyakibocsátás területén is jelentőséggel bír, nemcsak annak van jelentősége, amit az alperes az elfogadói oldal kapcsán állított, hanem annak is, hogy a kártyakibocsátói oldalon lévő kártyabirtokosok annál inkább érdekeltté válnak a tranzakciók során a kártyás fizetés használatában, minél inkább elterjedt a kereskedők körében a bankkártyák fizetési eszközként való elfogadása. A kereskedő oldali kártyaelfogadást

viszont az ösztönzi, ha minél több kártyabirtokos, vagyis potenciálisan kártyával fizető ügyfél található a piacon. A két oldal kereslete tehát pozitívan és kölcsönösen hat egymásra, mindkettő a másik oldal számszaki növelésében érdekelt. Következésképpen nem lehet a bankközi jutalék egységes megállapítását csupán az elfogadói oldalon vizsgálni, azt a kibocsátói oldal összefüggésében is be kell mutatni, ehhez elégtelen az a határozati megállapítás - amely egyébként helytálló - hogy a kártyarendszerek közötti MIF-ből a kibocsátó bankok is részesedtek (határozat 187. pontja). Különösképpen, mert a bankkártyapiac sajátosságát jelentő hálózatos hatások a két piaci oldal között jelentkeznek. A kibocsátói oldal vizsgálatának hiánya, az elfogadói oldal izolált vizsgálata, egyben a cél szerinti versenytorzító jellegre tett alperesi érvelés teljességének a hiányát is jelenti.

A határozat 179. pontja szerint meghatározott piachoz társítja az alperes, hogy a megállapodás mely piaci szegmensben, kik közötti versenyt érintett, vagyis: a megállapodás érintette a kártyás fizetési rendszer piacán érvényesülő versenyt; a két kártyatársaság közötti versenyt, az elfogadó és a kibocsátó bankok közötti versenyt. Ugyanakkor a 187. pontban az elfogadói bankok közötti versenykorlátozást azonosít az alperes, a kibocsátói piacnak csak érintettséget tulajdonít.

A bankkártya elfogadás pénzforgalmi szolgáltatás, ahol van piaci verseny. Amennyiben az érintett piac meghatározza és azonosítja a vállalkozások közötti versenyt, akkor az előző bekezdésben foglaltakra figyelemmel azt kell mondani, hogy e tekintetben az alperesi határozatnak nincs egységes, a kártyás fizetési rendszer működési mechanizmusába helyezett, kifejezett, megragadható levezetése; nem definiálja a versenyviszonyokat. Ehhez ugyanis nem elégséges a határozat történeti részében, majd a 179. pontjának első mondatában megjelenő tartalom. Főképpen, mert a kártyás fizetési rendszerben a bankközi jutalék eszközével az egyes szereplők költségátcsoportosításokról döntenek, amelyek a rendszer egészének vagy egyes szereplőinek érdekeit is szolgálhatja. Ráadásul, - amint arra a másodfokú bíróság korábban már utalt - a rendszer nem statikus.

Amennyiben az alperes a hitelintézetek közötti verseny színterét a kibocsátó és az elfogadói oldalban azonosította, amely két oldalt a kártyatársaság kapcsolja össze, úgy mindkét oldalra nézve le kellett volna vezetnie a verseny piaci megjelenését, nem csak annak konklúzióját adni. Elfogadható felperesi érvelés, hogy a határozat kizárólag az elfogadói oldallal foglalkozik és csak marginálisan (a versenytorzító célt tekintve a 187. pontban, a hatást illetően 200. pontban) merül fel a kibocsátói piac jogi értékelése. Holott az alperes versenykorlátozó célzatot azonosít a kibocsátói piacon is. A kétoldalú piac ennek az oldalának értékelését azonban kerüli, ami azért lényeges elem mert olyan két piaci oldalról van szó amelyek szükségképpen hatnak egymásra. Ez a határozat jogi értékelésének hiányossága, amely nem keverendő össze a piac részletekbe történő meghatározásának igényével. Ugyancsak állítja az alperes, hogy a bankközi jutalék mértéke a „... legfontosabb eleme...” a kártyatársaságok közötti versenynek, de nem azonosította mi a kártyatársaságok közötti verseny, és azt sem vezette le, hogy a bankközi jutalék egységes szintje milyen versenytényező? Amennyiben ez a legfontosabb versenytényező, a kártyatársaságok e tekinteten miért engedték át e versenytényező feletti befolyásukat a bankoknak? Ha a két bankkártyatársaság nem diszponál a bankközi jutalék felett, mert abban a bankok multilaterális megállapításának van ereje, e tekintetben egymással nem kerülhetnek versenyhelyzetbe, legfeljebb a bankok hozhatják őket abba a helyzetbe, élve a bankközi jutalék megállapításának eszközével. Lényegében ezt fejt ki az alperes is a határozat 187. pontjában. A határozat jogi érvelésének hiányossága abból látható, nincs meggyőző indoka, vajon ez az egyetlen versenyeszköz elégséges volt-e arra, hogy a kártyatársaságok közötti verseny ne éreztesse hatását, ahogyan az alperes a

határozat 187. pontjának állítja, vagy a két kártyatársaság között árversenyt semlegesíti, ahogyan a határozat 188. pontja szól? Pontosan mi az alperes szerinti jelentős versenytényező? Továbbmenve az elsőfokú ítélet sem tartalmazza a két bankkártyatársaság, a bankok közötti verseny egzakt leírását, ami megítélési alapját jelentené annak az alperesi határozatot jogszerűnek elfogadó ítéleti érvelésnek, hogy a MIF kiiktatta az egymás közötti verseny egyik elemét (pontosan melyik elemét?), illetőleg miként gyengíti az egymás közötti versenyt, és a kereskedők megnyeréséért folytatott verseny intenzitását.

A kibocsátó és az elfogadói bankok a piacon jellemzően mindkét státuszban jelen vannak. A MIF a kártyás fizetési rendszer működésében e két piac között áramlik. A másodfokú bíróság nem látta az alperesi határozatból egyértelműen kitűnő indokát annak, hogy önmagában a MIF tekintetében a két oldal érintett bankjai miként versenyeznek egymással. Verseny a kártyatársaságok, és az elfogadó bankok között van. Azt el kell fogadni, hogy a két kártyatársaság a hazai piacon is egymás potenciális, független versenytársa, a fogyasztó számára (legyen ez a kereskedő, vagy a kártyabirtokos) ugyanazt az árut (bankkártya) nyújtják. Belátható, hogy a kártyatársaságok közötti verseny abban áll, hogy minél több az adott kártyatársasághoz tartozó kártyát bocsássanak ki és minél több tranzakciót hajtsanak végre ezekkel a kártyákkal (határozat 134. pontja). A kártyatársaságok közötti érdemi verseny elsősorban az általuk különböző címen alkalmazott, különböző összetételű és mértékű, ráadásul változó díjak, illetve a kártyarendszerük piaci lefedettsége körében folyik. Ehhez a kártyatársaságoknak minél több kibocsátó bankot kell megnyerniük, és minél több kereskedőt, hogy úgy döntsön, hogy az adott kártyatársaság kártyáját fogadja el. Ennek egyik - de nem az egyetlen - eszköze a bankközi jutalék. A határozat 131. és 134. pontjában az alperes idézte a Bizottságnak a MasterCard döntésben a kártyatársaságok közötti verseny felhajtó erejére vonatkozó megállapításait. Hivatkozott arra az empirikus bizonyítékra, amely szerint teljes portfóliókat migráltak a bankok a kedvezőbb feltételeket (magasabb MIF-et) nyújtó rendszerbe. Azaz a kibocsátó bankot abban, hogy a kártyák melyikét válassza, orientálja a MIF mértéke, a magasabb MIF-el járó kártyák előtérbe helyezése. Ha ez a bizottsági határozatban megfogalmazott tétel igaz, akkor a felperesek alappal érveltek a mellett, hogy a kártyatársaságok közötti verseny a bankközi jutalék mértékére felhajtó erővel bír.

Ha a két kártyatársaság közötti verseny dinamikája a MIF-et - a versenyből adódóan - felfelé mozditja el, akkor a két kártyatársaságra azonos díjak alkalmazása, a bankközi jutalék mértékének rögzítése a MIF emelkedése ellen hat. Elfogadható ezért az a felperesi érvelés, hogy egy olyan megállapodás, ami meggátolja, hogy a kártyatársaságok által meghatározott bankközi jutalék mértéke - a sajátos felhajtó erő miatt - ne menjen felfelé, hanem rögzüljön, önmagában nem jelent olyan szintű bizonyosságot, amelyet a cél szerinti versenykorlátozó jelleg igényel.

A MIF szerepét a kártyarendszerben hatását tekintve az elfogadó bankok közötti verseny korlátozását megállapító MasterCard ítélet rögzíti: a MIF küszöbértéket jelent az MSC tekintetében; az objektív szükségesség hiányzik, hiszen van MIF nélkül működő rendszer; a MIF nélkül a kereskedői díjak alacsonyabbak lennének. Az ítéletből kitűnően az uniós hatóságok nem vontak le végleges következtetést annak kapcsán, hogy a MasterCard által alkalmazott MIF célzott korlátozás-e (ítélet 138. pont). Ugyanakkor a MasterCard ítélet 137. pontjának azt megállapítást is figyelembe kell venni, hogy a kártyarendszerek között a bankok ügyfélköréért folyó verseny végeredményben árnövelő hatást gyakorol a MIF-re. A MasterCard ítéletben a Törvényszék ezért megállapította, hogy a Bizottság a vizsgálata során joggal vette figyelembe a MIF versenyre gyakorolt hatásait. Mindez a

másodfokú bíróság olvasatában azt jelenti, hogy a bakkártyarendszerek közötti verseny jellegénél fogva árfelhajtó hatású, és ha ez igaz, akkor ehhez a versenyhelyzethez igazítva kell a MIF egységes megállapítását az árverseny semlegesítése körében értékelni, és annak versenyjogi következményeit levonni. Nem hagyható ezért figyelmen kívül az a felperesi érvelés, hogy alkalmatlan a fogyasztói jólétet és a hatékonyságot szolgáló piaci verseny káros korlátozására egy olyan megállapodás, ami annak veszi elejét, hogy a díjak a kártyatársaságok versenyében emelkedjenek; legalábbis elégtelen a cél szerinti versenykorlátozás megállapításához.

Az elfogadó bankok közötti versenyben az egyes elfogadó bankok versenyeznek azokért a kereskedőkért, akik az adott márkájú kártyát – amely kártyatársaságnak az elfogadó bank a tagja – elfogadják. A másodfokú bíróság nem látta okszerű levezetését - ha úgy tetszik azonosítását, vagy kimondását, - hogy a megállapodás miatt nem volt esély arra, hogy a két kártyatársaság közötti verseny e téren éreztesse hatását. Az elfogadóbanki piaci verseny egy adott kártyatársaságon belüli elfogadók közötti versenyként értelmezhető, ebből pedig okszerűen következik, hogy a két kártyatársaságra azonos MIF az elfogadó bankok közötti versenyre nincs közvetlen hatással. Ha az elfogadó bankok versenye adott kártyatársaságon belüli elfogadó bankok közötti versenyként értelmezendő, arra a két kártyatársaság egységes MIF mértéke nem bír önálló befolyással. Tény, hogy az elfogadó bank úgy versenyezhet a kereskedőkért, hogy számára kedvezőbb, alacsonyabb, kereskedői jutalékot számít fel, hiszen a kereskedő esetében csak ez a díj a releváns. A kérdés az, hogy az egységes MIF szükségszerűen korlátozta-e az elfogadó bankokat a kereskedőkért folytatott versenyben. Erre a MIF és az MSC közötti összefüggésre a másodfokú bíróság azt a választ adja, - amelyet a MasterCard ügyben a Bizottság is adott, - hogy szimplán közgazdasági-logikai alapon nem lehet eldönteni, hogy a bankközi jutalék kártyatársaságok szintjén megvalósult együttes megállapítása olyan természetű megállapodás, ami szükségszerűen úgy hat ki a kereskedői díj terén az elfogadó bankok közötti versenyre, hogy a megállapodás verseny korlátozó célúnak minősüljön. Továbbá az nem volt bizonyított, hogy az elfogadó bankok, az egységes MIF miatt ne tehetettek volna a kereskedők felé éltető pénzügyi ajánlatot, azaz az elfogadó bankok között - az elfogadásért felszámított egyéb díjak terén - nem maradt versenytér. Annál inkább mert a határozat 72. és 74. pontjaiból megállapítható, hogy a kártyatársaságokon belül 1994-től létezett hazai interchange díj és díjstruktúra is. Azonos MIF mértékek mellett került sor a kereskedői jutalékok minimumát rögzítő megállapodásra. Logikailag, a két kártyatársaságra nézve egységes, azonos bankközi jutalék mellett is maradhatott versenytér az elfogadó bankok számára, amelyet ugyan korlátozhatott a kereskedői jutalékok minimumára irányuló megállapodás, amelyről a 1996. április 24-i megbeszélésen állapodtak meg a bankok, de ez megállapodás a jelen pernek nem tárgya, a MIF-et ily módon nem érinti.

A bankok 1996-ig kétoldalú szerződésekkel oldották meg a napi elszámolás kérdését; korábban az Europay International S.A. (később MasterCard) és a Visa magyar tagbankok a Visa Nemzeti Nettó Elszámolási Rendszer keretében szabályozták az ún. interchange díjakat. A határozatból kitűnően 1996. elején több volt az Europay tagbank, mint Visa tagbank. Az alperes a határozatának 72-78. pontjaiban maga is azt rögzíti, hogy a Visa esetében egyetlen 1%-os hazai interchange díj létezett, ami ekkor alacsonyabb volt az Europay/MasterCard értékeknél (0,3-1,9%). Ha ez igaz, akkor indokolt a bankok azon szándéka, hogy a kártyatársasági díjtételeket egységes szintre hozzák azért, hogy a kereskedők előtt elfogadhatóvá váljon az alacsonyabb interchange díjjal számoló Visa. Jelezték is, hogy a két kártyatársaság kereskedői interchange díjait harmonizálják. Ennek fényében az alperes által a 2006. március 6-ai tárgyalás jegyzőkönyvéből kiemelt rész (határozat 76. és 192.

pontjai) nem a versenyellenes célt igazolja, hanem azt támasztja alá, hogy a VISA tagbankok a kereskedői piacon szerettek volna felzárkózni, nem pedig az elfogadó bankok közötti árversenyt korlátozni. A magyarországi Europay és a Visa tagbankok és a kártyatársaságok támogatásával létrejövő egységes bankközi fórumot is azzal a szándékkal hozták létre, hogy kidolgozza a belföldi bakkártya forgalom üzleti és operatív szabályait (1996. május 2-i Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. levél).

Áttekintve az eljárás alá vontak által, az alperes rendelkezésre bocsátott jegyzőkönyveket, emlékeztetőket, nyomon követhető volt a Fórum működése. Összességében így elmondható, hogy a bankkártya-fórum tevékenysége széleskörű volt, kiterjedt üzletviteli, üzletpolitikai kérdésekre, operatív kérdésekre, minimumkondíciók meghatározására; érdekegyeztetés folyt a tagbankok között a közös eljárási szabályok elfogadása, bankkártya kibocsátás és elfogadóhelyi hálózat működtetése körében; feladatául tűzte a nemzetközi kártyatársaságok előírásainak betartását, a bankkártya használattal összefüggő tapasztalatok folyamatos értékelését, a bankkártyával összefüggő visszaélések figyelemmel kísérését, a tapasztalatok elemzését, intézkedési javaslatok kidolgozását; bankkártya kibocsátást és elfogadást érintő, illetve ahhoz kapcsolódó jogszabálytervezeteket véleményezett; kapcsolatot tartott a nemzetközi és hazai szervezetekkel. Így foglalkoztak/döntöttek számos kérdésben, úgymint, cash-back bevezetése, bankközi készpénzfelvételi díja, bankközi díjtételek módosításáról, közös adatbázis létrehozásáról, reklámkampány indításáról, az interchange díjtételek módosításáról, minimális elfogadói jutalékszintről kereskedőtípusonként. A 2005. február 21-én a Bankszövetség tanácsa termében tartott bankkártya-fórum ülésének jegyzőkönyve rögzíti, hogy a megszavazott domestic interchange díjak módosítása nem valósult meg; a jövőbeni működéssel kapcsolatban két lehetőséget vázolt fel: tájékoztató jellegű fórum, célja az információcsere elősegítése a tagbankok között, kártyatársaságok által elismert fórum. Foglalkoztak még a kártyabirtokosi tájékoztató anyaggal az ATM monitoring eljárásokkal. Az ülésen résztvevők tájékoztatást kaptak a közeljövőben hazánkat érintő kutatásról, a hitelkártya üzletág kapcsán; előadók ismertették a szabványügyi fórumok jelentőségét; BAR adatbázissal, szavaztak a floor limit emeléséről, az ATM tranzakciókkal kapcsolatos reklamációkkal. Az alperes által hivatkozott 1996. március 6-ai ülésre a Visa tagbankok részvételével került sor, itt valóban elvként rögzítették, hogy a interchange díj egyik eszköze a kereskedői jutalék alakításának, és kifejezték, hogy fontos lenne a belföldi díjtételeket az Europay és a Visa tekintetében egységes szintre hozni, de hozzátették, fontos annak biztosítására, hogy a Visa termékeket a hazai kereskedői kör az EPI termékkel azonos módon fogadja. A 2006. szeptember 4-ei ülésen valóban nemcsak abban értettek egyet a tagbankok, hogy a bankközi megállapodás korrekt betartása mellett „nem bonyolódva jutalékháborúba” igyekeznek a kereskedői beszerző tevékenységüket végezni, hanem abban is, hogy a kereskedők gyakran alkalmazzák a „kijátszás módszerét”, továbbá az indokolatlanul alacsony mértékű kereskedői jutalék az elfogadói piac szétzilálását eredményezi.

A fentiek szerint az elsőfokú ítéleti tényállást a másodfokú bíróság kiegészítette, ellentétben az alperessel nem találta „egyértelmű”-nek azt, hogy az eljárás alá vontak a megállapodásnak az elfogadó bankok közötti díjversenyt mérséklő szerepet tulajdonítottak volna (határozat 188. pont második francia bekezdése). Ha az egységesen alkalmazandó bankközi jutalék nem versenyellenes célú, értelemszerűen annak díjstruktúrája sem az.

A határozat 72., 74. pontjai alapján rögzíthető, hogy már 1996. előtt is létezett MIF. A 72. és 74.

pontokból az is megállapítható, hogy már ekkor is azonos MIF mértékek érvényesültek, bár a kártyatársaságokon belül. Ezen azonos MIF mértékek mellett került sor a kereskedői jutalékok minimumát rögzítő megállapodásra. Mindebből a másodfokú bíróság azt a következtetést vonta le, hogy volt díjegysegítő szándéka a két kártyatársasághoz tartozó pénzügyintézeteknek (a magyar Visa/MasterCard tagbankok már 1996. április 24-i megbeszélésén megállapodtak a kereskedői jutalékok minimum értékeiben), de az nyilvánvalóan nem a versenyhelyzet kioltására, hanem arra irányult, hogy a kereskedők számára mindkét kártyatársaság választása elérhető, objektív legyen; és ezáltal Magyarországon a kártyás fizetési rendszer, és az ahhoz szükséges struktúra kiépüljön. Mindebből objektíve, kellő bizonyossággal nem lehet a megállapodás versenykorlátozó céljára következtetni, akkor amikor a piacot a belföldi kibocsátású kártyák számának jelentős, és gyors elterjesztése jellemezte, amely kész helyzet elé állította a bankokat. Ilyen piaci körülmények a bankok gyors reagálást igényeltek. Ennek alapján a határozat jogsértő módon azonosítja az MSC kartell indokait az 1996. augusztusi megállapodás mögötti banki motivációkkal. A kereskedői díj terén egymás között folyó verseny közvetett „mederben tartása” nem tehetett ezért a megállapodást versenykorlátozó célúvá.

A VII. rendű felperes jogsértő magatartása a bankok jogsértő magatartásához képest járulékos jellegű, de az alperesi döntésből következően megítélése szükségképpen igazodik a banki magatartás jogi megítéléséhez, így a másodfokú bíróság fenti döntése egyben a VII. felperesre is értelmezendő. Továbbá a másodfokú bíróság úgy találta, hogy esetében a megállapított jogsértő magatartásnak (más versenykorlátozó megállapodásáért való felelősségének) a határozatban nincs egységes, megragadható tényállása, a döntés jogi indokolása, egyedül annak a ténynek az értékelésére szorítkozik, hogy a bankkártyatársaságok ismerték a sérelmes banki magatartást. Az alperes részletes indokát nem adja, hogy az érintett időszak előtt is szabályzattal rendelkező kártyatársaságok miként segítették elő a bankok jogértő magatartását? Mi az összefüggés a bankok jogsértő magatartása és a között, hogy - feltételekkel - mindkét kártyatársaság a hazai bankok kezébe adta a bankközi jutalék megállapításának lehetőségét, de nem annak egységesítését rájuk nézve. Mindemellett a bankok a kártyatársasági szabályzattól el is tértek (2004. szeptember 14.-ei ülés).

A jogi környezet vizsgálatát illetően az alperes sem talált támaszt a vizsgált magatartás jogi értékeléséhez, erre nézve nemzeti jogi szabályozás nem volt, hatósági állami beavatkozásra annak ellenére nem került sor, hogy bankkártya-fórum működésének a Bankszövetség biztosított helyet, abban az MNB közreműködött, például a szavazati arányok kiszámításánál. Az MKB Bank már 1994-ben jelezte a MNB-nek, hogy az aktív bankok számának bővülésével a kétoldalú elszámolás lehetetlenné válik. 2003. március 7-én tartott ülésen szerepel, hogy a bankközösség részéről tartott tájékoztató a bankkártya-fórum működésének lehetséges feltételeiről és szövetség keretein belül a működési változást a Bankszövetség támogatja. Stabil, kiszámítható jogi környezetben adott pénzügyintézet és kártyatársaság magatartása objektív módon mérhető. Annak hiánya egyben a gazdasági szereplők orientációját is gátolta, emiatt az alperesnek lényegesen meggyőzőbb bizonyítékokon alapuló érveket kellett volna felsorakoztatni arra, hogy a megállapodás versenykorlátozó célú.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság arra az elsőfokú ítélettől eltérő álláspontra jutott, hogy az alperes nem bizonyított céljában versenykorlátozó olyan megállapodást, amely jellegénél, típusánál

fogva olyan, amely a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatott ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásaik vizsgálata nem szükséges; az annyira valószínűleg negatív hatásokkal járt, hogy szükségtelen bizonyítani a piacra gyakorolt tényleges hatásait. A versenykorlátozó hatást illetően a határozat nem tartalmaz sem elégséges tényállást, sem elegendő bizonyítékot és jogi indokolást ahhoz, hogy ezen az alapon az alperes határozatának jogszerűsége megállapítható legyen.

Az alperes a másodfokú tárgyaláson az 5. sorszámú jegyzőkönyvben tett nyilatkozata szerint megerősítette, hogy a felperesek marasztalása cél szerint történt, amely marasztalás a fentiek szerint jogsértő volt. A határozatból kitűnően és az alperes perbeli nyilatkozati szerint a magatartást hatás szerinti is vizsgálta, eljárása ez okból azért jogszabálysértő, mert a jogsértés megállapításához elégséges mértékben a tényállást nem tárta fel, ehhez a versenyjog által megkívánt mélységű vizsgálatot nem végezte el.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése értelmében fellebbezett részben megváltoztatta, az I. valamint a III-VII. rendű felperesek vonatkozásában az alperes határozatát a Pp. 339. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. A megismételt eljárásban az alperesnek azt kell vizsgálnia, hogy a pénzüzetek azzal a magatartásukkal, hogy egységes bankközi jutalék mértéket, struktúrát határoztak meg, továbbá a kártyatársaságok azzal, hogy ehhez szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták a versenykorlátozó hatású megállapodást kötöttek-e.

A másodfokú bíróság a II. rendű felperes tekintetében a határozatot a Pp. 339. § (2) bekezdés q) pontja és a Tpv. 83. § (4) bekezdése alapján megváltoztatta és az eljárást a Tpv. 53. § (2) bekezdésére utalással megszüntette. A döntés következményeként a mentesség és a bírság kérdésével érdemben nem foglalkozott.

A Fővárosi Törvényszék az I. és VI. rendű felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet elutasította a Pp. 155/A. §-a alapján, mert úgy ítélte meg, hogy az uniós jog egyértelmű a cél szerinti versenykorlátozó magatartás kritériumait illető vizsgálat kereteire nézve, a konkrét magatartás egyedi, a magyarországi, komplex gazdasági-pénzügyi-jogi helyzetéből adódó sajátosságok értékelése pedig a nemzeti bíróság feladata. A Fővárosi Törvényszék ezért az I. és VI. rendű felpereseknek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította a Pp. 155/A. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint az EUMSZ 267. cikke alapján.

Az alperes a Pp. 78. § (1); (2) és 79. § (1) bekezdés alapján köteles a I-VII. rendű felpereseknek járó, az elsőfokú eljárás során 600 000 forint, a másodfokú eljárásban 400 000 forint az együttes első-, és másodfokú perköltség megfizetésére. A másodfokú bíróság a perköltség összegének meghatározásakor nem a pertárgyértékének tulajdonított kiemelt jelentőséget, figyelembe vette, hogy ez a per jelentős perképvisellel járó munkát, az átlagot meghaladó színvonalú és időigényességű ügyvédi munkát kívánt, figyelemmel a per hosszadalmas időtartamára, értékelve a jogvita bonyolultságát, az elvégzett képviselői munka szakmai nehézségét, annak színvonalát, időigényességét, azt, hogy az elsőfokú eljárás során öt, a másodfokú eljárásban két tárgyalás tartására került sor, ezért valamennyi felperes javára azonos mértékű díjat határozott meg. A VIII. rendű felperes javára a másodfokú eljárásban perköltség nem merült fel.

A másodfokú bíróság az alábbi indokok alapján a kereseti illeték mértékét az elsőfokú bírósággal egyezően a 2010. január 1. napját követő illetékszabályok szerint vette figyelembe:

Az Itv. 1. § (1) bekezdése szerint a bírósági eljárásért eljárási illetéket kell fizetni. Az eljárási illetékkötelezettség az Itv. 3. § (4) bekezdésének megfelelően az eljárás megindítása iránti kérelem előterjesztésekor keletkezik. Az Itv. 43. § (3) bekezdését az 2009. évi L. törvény 63. § (3) bekezdése 2010. január 1. napjával módosította, ennek következtében versenyügyekben a tételes kereseti illeték helyébe a pertárgyérték szerinti illeték lépett. Utóbbi törvénynek a hatályba léptető és átmeneti rendelkezésekről szóló 61. § (2) és (6) bekezdései alapján a módosított rendelkezéseket a hatálybalépésük után indult eljárásokban kell alkalmazni. Az nem vitatott, hogy a keresetlevelek a Pp. 330. § (2) bekezdése szerinti eljárási rendben 2010. január 1-jét megelőzően az alpereshez megérkeztek, de azok továbbítása a bírósághoz 2010. január 1-jét követően történt meg, ekként a per 2010. január 11. napján indult.

A Pp. 324. § (1) bekezdése szerint az I-XIV. Fejezet rendelkezéseit a Pp. XX. Fejezetében foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Eltérő rendelkezés a keresetlevél benyújtásának a módja, nincs eltérő szabály ugyanakkor a Pp. 3. § (1); 121. § (1); 124. § (1) bekezdését illetően a keresetindítás szabályaira nézve. Következetes a bírói gyakorlat abban, hogy azokban az esetekben, amikor a megváltozott jogszabály alkalmazása az eljárás megindulásához kötött, az eljárás megindulása alatt a keresetlevélnek a bírósághoz érkezését kell érteni, függetlenül a keresetlevél benyújtására vonatkozó speciális szabályoktól. Kétségtelen, hogy az Itv. módosítása a perbeli esetben kereseti illeték mértékének jelentős mértékű megemelkedéséhez vezetett, ugyanakkor sem a Pp., sem az Itv. külön magyarázatot nem fűz ahhoz, mit kell „az eljárás megindulása”, illetve „a kérelem előterjesztése” alatt érteni, a két esemény időben eltérhet, vagy szükségképpen egybeeső eseményekről van szó. Lehet-e a per megindításaként olyan időpontot figyelembe venni, amikor a bíróságnak nincs tudomása a perrel, mert az hozzá még nem érkezett meg?

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 38. § (1) bekezdésének és 39. § (1)-(3) bekezdéseinek az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVI. törvény vonatkozásában való alkalmazásáról szóló 1/2012. Közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozat szerint az eljárás megindításának a keresetlevél előterjesztése minősül. Egyebek között az indokolás azt tartalmazza, hogy az eljárási illetékfizetési kötelezettség az eljárást megindító kérelem előterjesztésekor keletkezik, az illetékfizetésre minden egyes, az Itv. szabályozása alá vont eljárás megindításakor, a beadvány előterjesztésének időpontban hatályos illetékszabályok az irányadóak az illeték alapja, mértéke, valamint a tételes illeték meghatározására.

Mikor történik meg a kérelem előterjesztése, erre a jogegységi határozat – miután nem ez volt az eljárás lefolytatásának indoka – eligazítást nem ad. Az Itv. harmadik részében az egyes eljárásokért fizetendő illetékekre, díjakra vonatkozó szabályozást tartalmaz, de az előterjesztő által kezdeményezett eljárás szabályai az irányadóak arra nézve, mikor tekinthető a kérelem előterjesztettnek, az pedig nem lehet korábbi időpont, mint amikor a kérelem ahhoz a hatósághoz megérkezik, amelynek az eljárását az előterjesztő kéri.

Ezt az álláspontot erősíti a Pp. 104/A. § rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló 1/2010. (I.18.) KK. vélemény, amelyből következően a keresetlevél előterjesztése nem perbeli cselekmény. Ha a fél a keresetlevelét közvetlenül a bírósághoz nyújtja be, azt a bíróság a Pp. 331. § (1) bekezdése alapján az első fokon eljáró közigazgatási szervnek küldi meg, fel sem merül, hogy a peres eljárás már

megindult, a keresetlevél benyújtására nyitva álló törvényi határidők szempontjából van jelentősége annak a Pp. 330. § (2) bekezdése szerint, hogy a keresetlevelet mikor adták postára, illetve az az elsőfokú közigazgatási hatósághoz mikor érkezett.

A felperesek sikeres fellebbezése folytán az alperest az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján megillető teljes személyes költségmentességénél fogva a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján a feljegyzett illetéket az állam viseli.

Budapest, 2017. március 9.

Dr. Sára Katalin s.k. a tanács elnöke

Dr. Szőke Mária s.k. előadó bíró

Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró